

Diss.
3146/20

2492.

Diss. 3146 (20)

2492

DISSERTATIO
INAVGVRALIS HISTORICO-IVRIDICA
DE
**EXECVTIONIS
POENARVM CAPITALIVM
HONESTATE**

QVAM
INDVLTV INCLYTAE FACVLTATIS IVRIDICAE
IN REGIA FRIDERICIANA
MODERATORE
**IO. SAMVELE FRIDERICO
BOEHMERO ICto,**

POTENT. REG. BORVSS. A CONSIL. AVL.
ET PROF. IVR. ORDIN.
**PRO ADIPISCENDIS SVMMIS IN VTROQVE
IVRE HONORIBVS**

D. XVIII. MART. MDCCXXXVIII.

H. L. Q. C.

ERVEDITORVM EXAMINI SVBMITTET
AVCTOR ET RESPONDENS
IOANNES DVNTZE,

BREMENS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IO. CHRIST. GRVNERTI, ACAD. TYPOGR.
Recusa 1745.

(10)

2405

INCLYTAE
S. R. G. IMP. LIBERAE
REIPUBLICAE BREMENSIS

SENATVI

SPLENDIDISSIMO ET AMPLISSIMO
VIRIS

ILLVSTRIBUS, MAGNIFICIS, EXCELLENTISSIMIS,
NOBILISSIMIS, CONSVLTISSIMIS,
GRAVISSIMIS,

DN. CONSVLIBVS,
DN. SYNDICIS,
DN. SENATORIBVS,

PATRIAE PATRIBVS PRVDENTISSIMIS

PARITER AC

LIBERTATIS PVBLICAE DEFENSORIBVS,

PATRONIS, ET FAVTORIBVS SVIS

OMNI HONORIS CVLTV AETERNVM
VENERANDIS,

ET INTER HOS
PARENTI SVO OPTIMO

OMNI PIETATIS OBSERVANTIA

AD CINERES VSQVE COLENDO

Hincce disputationem inauguralem
ea, qua par est, devotione sacram
esse voluit

AVCTOR.

§. I.

Honestatis vocabulum πολύσημον esse, & modo late, *Honesti*;
modo stricte, aliquando proprie, iterumque im- *vocabulum*
proprie a *Philosophis*, ipsisque *juris* nostri archi- *πολύσημον.*
tectis usurpari, pro re decantata ab iis non potest
non haberi, qui vel fugitivo oculo eorum scripta
perlustrarunt. Quid ergo mirum, si in definien-

do eo, quod honestum est, ejusque vera *notione* eruenda, titu-
bant, magnisque animi contentionibus inter se discrepant; aliis,
quibus *præceptis* honestas constare *debeat*, exacte tradentibus;
aliis, quæ vulgo, & *communiter* honestatis vocabulo insigniuntur,
huc comminiscuntibus. Meum jam non est, hisce me immisce-
re contentionibus, & quorum doctrina, ac explicatio justior,
solidior, & ad probandum id, quod in quæstione est, aptior;
quæque contra obscurior, aut saltem ad eruendum genuinum ho-
nesti conceptum *ineptior* sit, longo, diligentique examine discu-
tiendum suscipere, sed iis hanc spartam cedo, qui doctrinam de
honesto, ac decoro pro *principali* lucubrationum objecto elege-
runt. Sufficit mihi in præsentiarum supposuisse, honestatem
vulgo non tantum *personis*, *actionibus* sed etiam certis *officiis*, sæ-
pius etiam ei, de quo acturus sum, tribui, quod, quo conce-
ptu fiat, hic tantum monendum. Moneri autem accuratius non
poterit, antequam varias istas notiones honestatis brevibus ad-
duxerim, ut de *equivocatione* vocabuli eo exactius constet. Equi-
dem id certum est, *honestum* proprie dici ab *honoribus*, adeo, ut
omne quod honore est insigne, eumque vere meretur, *honestum*

A

audiat:

audiat: contra *inhonestum*, quod averfationem, contemptum, & odium producit. Sic namque CICERO *de Clar. Orat. C. LXXXI.* ratiocinatur. *Qui honorem, inquit, sententiis, & suffragiis adeptus est, is mihi honestus, & honoratus videtur*, quibus verbis innuit, honorem actionum honestarum comitem, & κατ'ἑαυτὴν earundem, quin imo hominem ideo, quia ob res præclare gestas *honoratus est, honestum esse, & dici.* Quumque honor gradibus constet, & exhiberi soleat dictis, factisque popularibus, nonnunquam eminentibus, & magnificentissimis: colligi potest, ipsam *honestatem* suos habere gradus, & modo *communem*, modo *insigniore*, & extantiorē esse, quo sensu servus dominum se *honore honestiorem fecisse*, gloriatur apud PLAUTVM *captiv. Act. II. Sc. III. vs. 32.*

§. II.

Honestum
quid?

Sed quid tandem est id, quod tantopere honorandum, & *honesti* vocabulo insigniendum? Si CICERONEM *de offic.* sequimur, *honesti* prædicatum eam qualitatem actionum denotat, qua quid cum *legibus moralibus* convenire significatur, sic, ut, qui officiis a natura sibi iniunctis satisfaciunt, *honesti*, qui minus, *inhonesti* passim vocentur. Isque significatus *latissimus* est, & observantiam omnium regularum *virtutis*, ac *amoris* complectitur, quas CICERO *cit. l.* sub ista denominatione passim inculcat. Aliquando in specie cum *decoro* confundi solet, deque eo prædicatur, quod in civitate homines agere tantum *decet*. Sic idem CICERO *decorum suum cum honesto sororio nexu jungit cap. XXVII.* *Decori, inquit, vis ea est, ut ab honesto non queat separari.* Nam & *quod decet, honestum est, & quod honestum est, decet.* Nonnunquam congruentiam cum *singulis* virtutibus, vel eo, quod insignem prædicatur habere *perfectionem*, involvit. Sic namque, qui *temperantiæ* studet, hoc solo intuitu *honestus* dicitur; qui *amoris* laude corruscat, eam unicam ob causam *honesti* cognomen sibi parat. Sic Laberium quum *bonum, ac humanum* dicere vellet SVETONIUS, *eum tanta honestate præditum fuisse, ut temporibus Syllanis proscriptorum liberos gratis, & sine mercede ulla in disciplinam receperit*, scribit *de Illustr. grammat. cap. XIII.* Sic tandem

dem *formam*, quæ perfectionibus vulgo accensetur, cum pulchra fuerit, sub hoc cognomine depingit **TERENTIUS** in *Andria Act. I. Sc. IV. vs. 98.*

erat forma præter ceteros honesta, ac liberali prorsus ac **SVETONIVS** qui *Tiberio cap. LXVIII. faciem honestam* tribuit. Eoque sensu hominem *inhonestum* sæpe dicit **TERENTIUS**, qui est corpore *deformi*. Ipsi quoque *ICti romani* varia sub hoc vocabulo adumbrarunt, modo *equitatem*, quorsum refero *l. 53. de pact. l. 51. de donat. int. V. § V. aliquando utilitatem l. 6. de muner. § honor. iterum solum decorum; l. 13. de R. N. tum moderationem actionum secundum omnes regulas virtutis, quam sub iustitiæ uniuersalis appellatione comprehendimus; §. 3. de Iust. § Iur. sæpius existimationem, seu valorem, & pretium, vi cuius quid alteri in civitate præferri aptum est, quo sensu non tantum prædicatur de personis, verum etiam officiis privatis, ac publicis, opponiturque personis, rebusque tenuioribus, humilioribus, vilibus, quæ, licet a turpitudine sint alienæ, in nullo tamen pretio habentur, sed contemptu, vel macula quadam laborant *l. 3. §. 5. ad l. Corn. de Sicar. l. 28. §. 2. l. 38. §. 3. ff. de pæn.* Atque sub hac notione hodiernum aliquem *honesto loco* natum, sicut e contra *morte inhonesta*, hoc est, abjecta & contentum gignente, perire dicimus, quantumvis genus supplicii, quo afficitur, non fuerit iniustum.*

§. III.

Quum vero hæc existimatio, vel honestas, quam mox descripsi, non ex turpi quodam facto oriatur, sed plerumque hominum sola opinione regatur, non autem omnium hominum vel gentium idem semper de eadem re sit iudicium; aliis in pretio habentibus id, quod alii vilipendunt, & averfantur: ratio peti potest, cur honestum tantopere variet, & instituta gentium ea in re quam maxime discrepent. Si enim definiente **CALLISTRATO** existimatio, quæ isthanc honestatem constituit, nil aliud est, quam illæ dignitatis status, legibus, & moribus comprobatus. *l. 5. §. 1. de extraord. cognit.* non potest non aliquid ob detractam existimationem honestum esse desinire, quoties mores, legesque de eo

Non idem
apud omnes
honestum vel
inhonestum.

parum bene statuunt, idque non ob *turpitudinem*, sed ob alias *contemptus* publici rationes pro re *infimæ sortis* habent. Possem, si vellem, infinitis exemplis hanc doctrinam illustrare, & tum in civilibus, tum in criminalibus, publicis, ac privatis negotiis, rebusque docere *non eadem apud omnes honesta, & inhonesta esse*. Sed ratio instituti longiorem orationem velut ultro averfatur. Sufficiant mihi quædam honestatis *particularis*, & non *omnimodæ* specimina produxisse, quæ potissimum *criminalia*, de quibus in præsentiarum ago, concernunt. De *suspensio* constat, istud apud *Sinas*, æque ac *strangulationem* apud Turcos, Tartarosque *honorificum* genus mortis, apud nos vero *vilissimum*, & *infame* supplicium esse. MATTHAEI *de Iure glad. C. II. p. II.* Sic gladio perire vulgo honestius est, & *bonam mortem* vocat LACTANTIUS *de mort. persec. C. XXII.* laqueum autem *informe lethum* C. XXX. Rationem si quæris, non alia est, quam quia quilibet populus pro *libertate* de rebus, imprimis *indifferentibus* sentiendi, decernere arbitrarie potest, quid alteri anteferendum, vel postponendum. *Furtum* certo modo, hoc est, *si nec manifestum* erat *Lacedæmones* rebus *licitis* non modo accensebant, sed etiam *honestis*, salem habere istiusmodi hominem rati, qui ob *habilitatem*, clam contrectando demonstratam, magis *præmio*, quam *pæna* dignus est, docente GRIEBNERO *de furti apud Lacones licentia*. Et cui ignotum est illud CAESARIS *de bello Gallic. L. VI. C. XXIII.* *Latrocinia apud Germanos nullam habent infamiam, si extra fines civitatis exercebantur*. Namque maiores *vim*, & *incendia* habebant in *delictis*, nec obijci per modum *turpitudinis* alicui poterat, quod viveret *aus dem Stegereif*. Res *honestissima* erat, in litteris, se *latronem*, ejusque *socium* profiteri, licet nulla alia ex causa, quam quia ipsi curta domi suppellex. Non verebantur societatem ad *ruinam*, *incendium*, *rapinam*, *initam*, hoc glaucomate defendere, & ab omni *probrio* liberare. Id enim satis evincit subscriptio *clarigationis* apud DATTIVM *de Pace Publ. C. XV. N. XLII.* ubi alteruter sociorum cordate scribit:

*Gerung von Eimershoff das Edle Blut
das wenig hat und viel verthut.*

Quasi

Quasi nobilem non tantum excusaret, verum etiam *deceret*, e raptu vivere, si res *familiaris* ad conservandum nobilitatis splendorem haud sufficit? Sed ab his principiis hodie in germania sumus alienissimi, *illicitum* pariter, ac *vilissimum* esse acquirendi modum rati, per quem *invito* suum eripitur, sicut e! contra *honestum*, quo propria ex *industria* innoxiam utilitatem quilibet sibi quæsit. Addo supplementi causa iudicium CORNELII NEPOTIS. Sic autem ille in *præfatione*: *Nulla Lacedæmone tam nobilis vixit vidua, quæ non ad cœnam iverit mercede conductâ. Quæ omnia apud Romanos partim humilia, partim ab honestate remota ponebantur. Contra pleraque Romanis moribus fuere decora, quæ apud Græcos putabantur turpia. Etenim quem Romanorum pudebat, uxorem ducere in convivium; aut cuius mater familias non primum ædium locum tenebat, atque in celebritate versabatur? Quod multo factum aliter in Græcia. Nam neque in convivium adhibebatur, nisi propinquorum: neque sedebat, nisi in interiore parte ædium, quæ Gyneconitis appellatur, quo nemo accedebat, nisi propinqua cognatione conjunctus. Ex quibus colligitur, non eadem omnibus gentibus esse decora & turpia, sed institutis majorum, & gentium judicari omnia.*

§. IV.

Consimilem iudiciorum discrepantiam in *Carnificis*, poenas *Exemplo executionis poenarum illustratur.* criminales exequentis, munere cernere licet. Nam prout *populus odium* coepit contra effusionem sanguinis, ac fustuarium supplicium, aut in *deliciis* habuit cædes, verbera, nec impunitatis glaucoma contra salutem reipublicæ, quæ vindictas publicas postulat, & laudat, sibi obrepere passus est: ita *executionem poenarum* modo *honestam* habuit, & ad instar muneris publici ab *altioribus* exerceri voluit; nonnunquam in classem *vilissimi*, minusque honesti ministerii coniecit. Exemplo sunt mores, *Romanorum*, & *Germanorum* præsentis ævi, qui in eo conspirant, quod officium hoc quam maxime aspernentur, & singulari *contemptu* prosequantur, quemadmodum e contra apud *Judæos*, & *veteres Germanos* nemo probro sibi esse duxit, de criminum reis promeritum *sumere supplicium*, usque adeo, ut *primoribus*, at-

Methodus
dicendorum.

que *eminentioribus* dignitate datum fuerit, *isthoc* munere defungi. Ita visum est Romanis; ita judicarunt in foro externo. Tantum enim abest, ut *naturali honestati* per *isthoc* factum quicquam decedere existimaverint, ut potius *utilissimum*, & ad conservandum regulis *justi*, ac *honesti* candorem, necessarium putaverint, gladium vindicem condere aduersus nefarios reipublicæ turbatores, eam tamen necessitatem non obesse, quo minus gradu *inferioribus* tantum concedatur, civesque paulo *honestiores*, munus hoc expetere, *probrio* sibi ducere teneantur. Bene, ac male ita ratiocinati sint, & adhuc judicent, non disquiram: sed tantum in præsentī specimine excutiam, quæ *Iudæorum*, *Romanorum*, ac *Germanorum* de hoc officio fuerit opinio, & quantum harum gentium instituta ea in re discrepent? additurus in fine nonnullas particulares, & hodierno ævo proprias *conclusiones*, existimationi, quam in foris *nostris* de ista executione fovemus, consequas.

§. V.

Apud Iudæos
nullus carni-
fex professus.

His itaque præmissis, percurramus diversarum gentium, & provinciarum hac de re mores, ac opiniones. Et primum quidem in mentem revocemus *HEBRAEORVM* rempublicam ostensuri executionem poenarum *honestissimum* illis visum fuisse munus. Tantum enim abfuit, ut illum *macula* quadam aspergi existimaverint *Iudæi*, qui capitis damnatum *interficeret*; ut potius eminentiores, & *celebriores* hoc munus, quoties exemplo opus erat, in se susciperent, nec id unquam sibi opprobrio ducerent. Fungebantur eodem nominatim *militēs*, *testes* commissi sceleris, nonnumquam *accusatores*, *iudices*, plerumque totus *populus*. Nec quisquam sibi in mentem venire passus est, *parvipendere*, quem iussus superiorum ad *sumendam vindictam* publicam delegaverat; multo minus *infimæ sortis* homines hoc fine cooptare. Nuspiam legimus *professum* hoc fuisse officium, *certis* personis concreditum, quarum manu *tantum*, ut hodie, reo pereundum esset: quin potius inaudita ipsis fuit vox *Carnificis*, nobis familiarissima, & paulo *ignominiosa*. Neque turbare quem debet, quod a scriptoribus rerum *Iudaicarum*, *Hebræorumque magistris*,
quum

quum de judiciis *publicis* tractant, *lictoris* mentio fiat. Ita sane MAIMONIDES in *Sanhedrin. cap. XVII. §. i.* ubi *flagellationum* numerum XXXIX. ictuum ideo non excessisse testatur, ne *lictor* incautus quadragenarium excederet, contra praeceptum divinum *Deut. XXV. vs. 3.* Pariter dum modum *flagellandi* describit *Cap. XVI. v. 8.* reis ante executionem ad columnam constrictis, vestibus ruptis, aut vi dissutis, *lictores* nudasse pectus, refert. Unde locutio hæc admodum familiaris SELDENO, LEIDECKERO, GOODWINO, BVXTORFFIO, aliisque in depingenda republica HEBRAEORVM celeberrimis. Id, inquam cave, eo sensu accipias, quasi vocabulum *lictoris* simul sit executoris *certi, proprii, ac perpetui.* Nam de eo nec in sacris bibliis, nec scriptoribus rerum judaicarum vola, aut vestigium. Omnium minime hæc forsan scriptorum est hariolatio, qui, quoties ita scribunt, personam officio *executoris* fungentem generatim, *quæcunque* illa demum fuerit, designant, vocabulo *populari*, & ad cognoscendum, de quo loquuntur, valde idoneo. Unde non confundendus est fori *moderni* sensus, cum eo qui reipublicæ *judaicæ* respondet. Quia enim inter nos alia *judiciorum* forma, certumque munus carnicinæ destinatum, evenit, vt ex præiudicio nostri *judiciorum* ordinis, sub hoc vocabulo, semel *executoribus* imposito *certam personam* intelligamus, cui poenam de fontibus fumere *proprium* est. Ad summum inter poenas *capitales, & non capitales* distinguere debet. Illas facilius largior a certis personis, quas ab officio proprie *lictores* dixeris, ordinarie sumtas fuisse. Habuit enim magnus *Judaici* populi senatus suum *ἐπαγγέλων τῆς ἐκείνης* *præfectum templi*, & alios ipsius officio additos, quorum munus erat, fontes *prehendere.* His parebant *ὑπηρέται*, id est, publici *judicii ministri*, qui Apostolos in templo docentes *prehendebant*, docente BYNAEO de *Morte Iesu Christi. L. II. C. III. §. VI.* Etiam *flagellationem* hi ex natura muneris perficiebant, teste PFEIFERO de *antiquis jud. ritibus pos. V.* Quid? quod *capitali* supplicio afficiendos *denudasse, ligasse, & alia ad sumendum supplicium necessaria disposuisse,* crederem. Fuisse enim verberationem certo officio coherentem, colligo ex *Sanh. ab init. C. I.* ubi ita scribitur.

Fussum

Jussum legis est, constituere judices, atque censores Deut. XVI. v. 18. Per judices intelligit eos magistratus ordinatos in Synedrio, coram quibus litigant partes; per Scholerim vero illos, qui cum baculo, aut loro assistunt judicibus, & circumeunt, in foro, plateis atque tabernis, ut rectificent portas, & mensuras, atque percutiant iniquos ex ore judicis. In quocunque autem ipsi cernunt pravitatem, eum adducunt Synedrio, ut judicetur pro merito malitiæ suæ. Sed hæc omnia aliter se habebant in exequendis ultimis suppliciis, quibus nullos lictores, aut carnifices præpositos, ex sequentibus apparebit. Quicquid sit, non eo minus ministri illi publici propterea e classe honestorum ejecti, sed peræque, ac capitalis poenæ executores, integræ existimationis permanferunt.

§. VI.

Executores
erant 1) Te-
stes in lapi-
datione.

Quando quidem ergo munus *Carnificis* apud Judæos *professum* non fuit, & tamen poenas *capitales* subierunt criminum rei, fuisse quosdam oportet, qui eo officio, quoties opus erat, functi sunt, qui quales fuerint, specialius examinandum. Et primum quidem constat, penes *totum populum* aliquando fuisse *executionem*, quoties nimirum *lapidibus* obruendus erat facinoris commissi reus, quod supplicii genus Judæis admodum familiare fuit, ut ex variis locis apparet. Sic in sacro Codice relatum legimus, Deum *lapidationem* contra eos definisse, qui *propius*, ac limites indulgebant, ad *montem Sinai* accederent *Exod. XIX. vs. 13.* ubi tamen, ad quem pertinuerit tunc executio, non disponitur. Id vero aliis locis specialius explicatur, & executio ad *universum populum* refertur. Namque *blasphemos* ex præcepto divino hoc modo periisse, constat ex *Levit. XXIV. vs. 13. 14. & 23.* Gemina his sunt, quæ de *prophanatore sabbathi*, ejusque *lapidatione* ab universo populo facta, legimus *Num. XV. vs. 35.* Et quem fugit recentissimum exemplum de *Stephano*, more majorum ictu *lapidum* ab *universo populo* exanimato? cujus mentio fit *Act. VII. vs. 58.* Neque tamen existimandum est, hoc supplicium a populo sine *ordine*, & per modum *tumultus* susceptum fuisse, uti quidem ex relatis exemplis colligi posse videtur, quamvis, si ita sumtum fuisset, ejusdem *justitiæ*, *honestati*que nil dis-
cessis-

cessisset. Ex aliis locis enim discimus *modum*, sub quo, universitati *executio* tributa, accipienda sit. *Testes* videlicet præibant, damnatumque *lapidibus* confodiebant, quos postea sequebatur *integer populus*, ut adeo *utrisque* sine contradictione *executio* tribui possit, ceu patet ex *Deut. XIII. vs. 10. XVII. vs. 7.* Mo- ^{scena suppli-}
dum executionis ita describit GOODVINVS in *Mose & Aarone* ^{cii}
L.V.C.VII. §. XI. *Maleficus* ducebatur ad locum extra portam, qui altus erat, geminam hominis longitudinem, ex quo revinctis manibus ab altero TESTIVM detrudebatur, ut in lumbos caderet. Hoc casu si mortuus non esset TESTES levabant lapidem, parem robori duorum virorum, quem TESTIVM alter in pectus immittebat. Si nec hoc ictu confossus esset, a toto Israël lapidibus obruebatur. Eundem in modum lapidationis scenam depingit LEIDECKER de *Republ. Hebræorum L.VII. C.XII.* cum aliis antiquitatum judaicarum peritis: non alius tamen, quam Rabbinorum fide, & traditione, quam eousque superstitiose hi extenderunt, ut si quis reus non potuerit vinciri usque ad diem supplicii promeriti, testes peracto iudicio eum, quocunque possunt, supplicio perimant; nec vero liceat reliquo populo prius ipsum interficere. Proinde si manus TESTIVM a resistente succisa fuerit, damnatus liber est; Sin vero testes iam ante manibus fuerint mutili, tum demum occidetur manu aliorum, teste MAIMONIDE in *Hilchot Sanhedrin C.XIV. §. 8.* Plena est hæc narratio *nugarum*, ac *superstitionis*, nulla verisimilitudine subnixa, ut non magis de hac, quam ipso ritu, supra ex GOODVINO relato, dubitare liceat, quamvis huic preterea plures obstant rationes. Neque enim ullibi in S. Bibliis ad modum GOODVINI, lapidatio depingitur, sed tantum, *manum testi-*
um primam adversus reum esse debere, disponitur. Neque ulla de *Stephani* lapidatione eam confirmat circumstantia, quin ea potius resistit, quod præviagenu flexione in loco plano, ictu *lapidum* periisse, scribitur. Et quomodo ritus iste deiectionis fingi potuit, quoties *transgressor limitum* ad montem *Sinai* propius accedens, *lapidum* congerie perire tenebatur? Quisquis eos transcenderat, *illico* lapidandus, non vero retrahendus, post in *catasta* constituendus, demum exinde *deiciendus* erat; alio-

Testes an
aliorum sup-
pliciorum
executores?

quin is quoque, cuius *manu* retractus, ideo, quod intra *limites* se se haud continuisset, *simili* supplicio ex mandato divino perire debuisset. Hæc valde ancipitem deiectionis *formam* reddunt, aut si ista moribus revera fuit conformis, ad minimum evincunt, quod non *semper* lapidatio hoc modo suscipi debuerit, sed sæpius de *plano* applicata sit, sine *mora*, atque *ambagibus*, solis *testibus* executionem tristem inchoantibus, reliquis ex populo plene perficientibus. Magis dubium est, in hoc *solo* supplicii genere, an etiam in aliis, *testibus* proprium fuerit, *primam* manum iniicere in condemnatum ad mortem? De illo tantum hoc *Sacræ pagine* narrant, non de aliis, quin potius, quoties *seturi*, *strangulatione*, aut *simili* pœna necandus quis erat, *alius* executor nominatur; *miles* modo, tum *proximus agnatus*, tandem ipse *judex*, *testium* nusquam mentione iniecta; certissimo argumento, *testium* in executione reliquorum suppliciorum *regulariter* partes nullas fuisse. Verum alius sententiæ autor est MAIMONIDES in *Hilchot Sanhedrin C. XIII. §. 1.* quoties enim ad mortem quis condemnatus esset, *eum*, inquit, *testes ipsius occiderunt*, QUOCUNQUE MORTIS GENERE, ad quod *dammatus erat*. *Homicidam vero, quem testes ipsius non occiderunt, interficere debuerunt per manus cuiuscunque*, cuius doctrina forsan tinctus RIVETVS in *Genes. Ex. LIX.* dubitare cœpit. Quæ quin veritati consona, rationes antea allatæ vehementer obstant, etsi diffitendum non sit, eodem jure, quo executionis delegatio olim mere *arbitraria* fuit, eandem in omni poenarum irrogatione *testibus extra ordinem* iniungi potuisse. Omnia hæc uberius eum in finem adduxi, ut liquidum fieret, nullam plane executionis circumstantiam apparere, ex qua *vitium, probrumque* muneris argui posset. Nec enim populus lapides proiicere, nec testes initium tristici spectaculi facere, sibi *opprobrio* duxerunt; multo minus ipsis ab aliis ideo *macula* obiecta. Sed integer executionis actus, pro medio ad conservandam *legum* autoritatem *necessario*, & cui *naturaliter* non magis, quam *sententiæ* tristici lationi *macula* affingi potest, habitus, ac sine mora ab iis susceptus est, qui *more majorum* supplicium de fontibus sumere solebant. Eadem quoque de

de combustione repetita volo, quam ab integro cœtu peractam fuisse, novimus ex *Josua C. VII. vs. 25.*

§. VII.

Nonnunquam *militibus* hoc datum negotium, ut poenas in-primis *capitales*, exigent ab hominibus sceleratis. Neque ^{2) Milites.} *gregariis* tantum, sed etiam *honestissimis*, & præcipuis, quos *prætorianos* Romani vocare solebant, hoc velut *proprium* munus fuit. Idque ea alacritate susceperunt, ut nusquam, sub quocunque demum *prætextu*, id declinaverint cum murmuratione, aut *turpitudinem* quandam mandatis regiis obmovere tentaverint, quod denuo argumentum omni exceptione maius est, de *honestate*, quam Judæi *executionibus* suppliciorum, licet gravissimorum, quondam inesse existimarunt. In promptu est historia de *Davide*, qui necem *Sauli*, & *Isbosethi* vindicaturus, ad occidendos reos, opera *juvenum* usus esse fertur. *II. Sam. I. vs. 15. & IV. v. 12.* Ita autem vocantur *milites*, de quibus *synecdochice* hoc nomen usurpari, patet ex *cit. l. C. II vs. 14. 21. XVIII. vs. 15.* Et quinam robur, quæve verecundia in cædendis *Adonia Joabo*, *Simeio* cohibuit, *Benajam*, quem *Crethæis* ac *Plethæis*, hoc est, *prætoriano* militi *Davidis*, ac *Salamonis* præfuisse, discimus ex *II. Sam. XX. vs. 23.* Sic porro *Saul* Sacerdotes interfectorius, non accersit *carnifices*, sed mandat id suis רצי per quos intelligit *Abner*, & *Amasam*, satellites, *Trabanten*, qui cum tergiversarentur, mandatum regium exequitur *Doeg*, qui non *infimo* loco apud regem fuit. *I. Sam. XXII. v. 17.* Isque mos, per *milites* poenas a facinorosis exigendi, forsan in causa est, quod hi טבחיים *trucidatores*, seu *maclatores* vocati fuerint. Sic *Potiphar*, unus ex *Pharaonis* magnatibus, *custos captivorum* & *præfectus* טבחיים *trucidatorum* *Genes. XI. vs. 3.* vocatur. Similiter *Arioch* apud *Danielem* *II. vs. 14.* magos occidere iussus, רב־טבחיא *rab tabachiaio*, *maclator*, dicitur. Docent ergo hæc exempla, si *regalibus* auspiciis supplicium sumendum, & *gladio* quis perimendus erat, executionem per *milites* fieri suevisse. Quod tamen eo nolim sensu accipias, ac si *regibus* tantum, non *Synedrion* hoc supplicii genus proprium fuerit, uti quidem docet *MAIMONIDES*

in Hilchot Sanhedrin C. XIV. Nam nullibi in sacris litteris *Regum*, vel *Synedrii* potestas ad *certam* supplicii *speciem* restricta fuisse legitur, licet forsan alia praxis *ultimorum* temporum, stantis reipublicæ Iudaicæ, fuerit, conjiciente VENER. DN. MICHAELI *Diss. de pœnis capit. Hebræorum §. XXIX.*

§. VIII.

3) Agnati.

Omniū minime proximo *agnato*, qui in casu *homicidii* commissi *vindex sanguinis* ex more *Hebræorum* erat, *turpe* habitum fuit, *suapte manu* perimere, quem ejus audaciæ fuisse comper- tum erat, ut *genti* per *cædem necessarii*, *cladem* inferre tentas- set. Idque eo minus dubium habet, si eundem ad hoc præcise more majorum *obligatum* fuisse, secundum quorundam senten- tiam supponimus, inter quos est GISBERTVS *in Deutr. Harmon. XIII, 9. n. 351. XIX, 12. n. 313.* Sed hanc meam non facio sen- tentiam, quum nullum tale præceptum in sacris litteris exstet, per quod *lege* obligatus fuerit; quin potius sola *facultas*, impu- ne hoc faciendi, ipsi, si vellet, *indulta.* Num. XXXV. vs. 19. *Deut. XIX. vs. 12.* Neque enim semper e re vindicis erat, cum maximo *periculo*, & sui ipsius, ac familiæ perniciæ, *ultionem* me- ditari, maxime si interfecto *potentior*, *affinitatibusque* subnixus erat, cujus injuriam potius *dissimulare*, sæpe conveniebat. Quin imo adhuc sub judice lis est, utrum per modum *pœnæ*, an sim- plicis *vindictæ* privatæ hostem necare potuerit *agnatus*? quo po- steriori casu hoc argumentum a themate præsentis quodammodo foret *alienum*, ubi de executione *pœnæ* agimus. Saltim verba: *cum illi occurreret*, evincunt, *cit. l. agi de homine in fuga* reper- to, nec a iudicibus ad pœnam *damnato.* Ego tamen putarem salvam rem esse. Potest enim ista indulgentia *duplici* modo ca- pi; *altero*, ut ferro vindicare potuerit necem, propter *senten- tiam* a iudicio in reum ob *contumaciam* latam; *altero*, ut ob so- lam ejus *absentiam*, qui, dum nulla mota erat querela, se ipsum reum arguebat delicti, jure suo usus fuerit proximus *agnatus*, ceu recte sentit CLERICVS *ad cit. l.* Quocunque demum modo vin- dictam istam accipias, utrobique *agnatum* iudicis officio, & spe- cie executionis promeriti *supplicii* functum fuisse, fateri cogeris.

Nam

Nam quid interest, *judex* prævia *sententia*, an legislator, non expectata *sententia*, *mortem* minetur, & mandati sui executionem alicui concedat? quale quid in casu homicidii Deum *agnatis* indulgisse, evidens est. Nonne, inquam, utrobique *pœnam* lege definitam exequitur, capitisque supplicium *pœnæ* causa in se suscipit. Constat ergo *agnatum* capitalis *pœnæ* fuisse *executorem*, ipsum executionis actum *honestissimum*, a quo ne altiores quidem, quoties quis necem *cognitioni* intulerat, abhorruerunt, aut eu in probro sibi esse duxerunt.

§. IX.

Quæ cum ita sint, quis aliis quibuscunque, ipsisque *judicibus* cognoscentibus, tristesque *sententias* pronuntiantibus, in populo judaico vitio versurus fuerit, si, quod alios *honestissimos* decebat, ipsi quoque in se suscipere non dedignarentur. Sed quæstio velut *præjudicialis* est, an hi in censum executorum *revera* sint collocandi? fuisse eos *aliquando* executores, negari nequit, quamquam non *omnia* loca, & exempla, quæ vulgo huc trahunt, statim pro *genuinis* haberi queant. Fuerunt utique, æque, ac alii, quoties a toto *populo* vindicta sceleris sumebatur, ut contingebat in casu *lapidationis*, quum sub *integro* populo illi quoque contineantur, & *verosimile* vix sit, eos, quum ceteri lapides e terra movebant, se ab *integro* cœtu civium segregasse. Verum, quoties ab *uno* supplicium sumendum erat, non tam *frequenter*, ut alii, de quibus egimus, id munus obierunt. Neque enim statim *immediate* ab eo facta est *revera executio*, cui in sacris litteris adscribitur, quia frequenter alicui tribuitur, quod is per *alios* suscipiendum curavit, & sic *mediate* tantum fecit, ut adeo, τὸ exequi, τὸ occidere ad *alios* nonnunquam referendum sit, quorum *opera* quis usus est. Sic namque *Pharaonem*, quem pincernam suam *patibulo* suffecturum, *Iosephus* edixerat *Genes. XL. vs. 19*, suffigi iussisse, & sic per *officiales* supplicium istud sumfisse, palam est ex *eod. cap. vs. 22*. Similiter *Moses* fontes *capite plectere*, quin imo *suspendere* iussus erat a Deo *Num. XXV. vs. 4*. Quis vero crederet, *Mosen* suam *manu* præceptum divinum implese, aut *Deum* hoc præcise voluisse, ut per manum *Moisis*

4) Iudices.

perirent *idololatrae*, & nefarii *scortatores*. Vnde recte phrasin, qua *Moisi* supplicium tributum videtur, ita vertit GROTIUS: *Assume tibi chiliarchos, & centuriones. Fac ut illi magistratus eos, qui deliquerunt, faciant suspendi. Mitto Pilatum, qui Christum crucifixisse fertur Iob. XIX. licet istud supplicium milites praetorianos de eo sumsisse, inter omnes notum sit. Hæc & alia exempla, non protinus ἀμέσως executorem fuisse, cui executio tribuitur, satis evincunt. Nihilo fecius tamen munus istud nonnunquam *judices* subiisse, apparet ex *Num. cit. l. ubi Moses judices, occidite homines vestros, qui Bahali Pheboris adjunxerunt, alloquitur vs. 5. Neque aliquem fugere potest exemplum Gideonis, regibus Midianitarum post captivitatem gulam fregisse, quod refertur Judic. VIII. vs. 21. licet negandum non sit, Gideonem magis jure belli, quam per modum judicii manus suas ipsis intulisse. Possem etiam Levitas huic ordini adscribere, ut patet ex Exod. XXXII. vs. 26. Sed sufficient hæc, pro illustrandis moribus Hebræorum, & demonstrandam praxin poenas publicas sumendi.**

§. X.

Apud Romanos tempore reipublicæ liberæ Triumviri carnifici-
næ præfuerunt.

Proximum est, ut examinemus, quæ apud Romanos ea de re invaluerit opinio, quod non melius fieri poterit, quam si de iis, qui in *Latio* triste hoc ministerium exequuti, eorumque conditione primo omnium simus solliciti. Ubi ante omnia præmittimus, Romanos administrationem reipublicæ suæ maximam partem ad mores Græcorum, & Hebræorum adornasse, & plura ab utriusque gentis institutis in *leges*, & mores Latii migrasse, de quo testatur *Collatio legum Mosaicarum & Romanarum* a SCHVLTINGIO edita: hac in parte tamen magis Græcorum, quam Hebræorum instituta obtinuisse, ut ex sequentibus apparebit. Nimirum libera republica Triumviri capitales erant constituti, quibus cura executionis poenarum capitalium in urbe demandata, quum in castris nonnunquam per milites, ac centuriones necarentur facinorosi. Unde ipsa supplicia triumphalia dicta. Testatur id POM-
PONIUS, & ad minimum interventu eorum animadversum fuisse, scribit

scribit in *l. 2. ff. §. 30. de Orig. Jur.* Et passim a PLAVTO *Tresvirorum* mentio fit in *Amphyt.* & in *Asinaria*:

Ibo ego ad TRESVIROS, vestraque ibique nomina faxo erunt capitis.

Quamquam vero etiam *judices* rerum capitalium nonnunquam vocabantur, inprimis a SALLVSTIO in *Catil.* minime tamen criminum *cognitio* illis competebat, sed tantum *sententias* capitales *Consulis*, *Prætoris*, aliorumque *judicum*, quibus *questio capitalis* obtigisset, adversus quoscunque cives, & ingenuos *exequendas* curabant. Hinc eorum erat, ut facinorosos conquiri, in carcerem duci, vinculis onerari, & quæ supplicium postulabat, *parari* juberent, teste SALLVSTIO *cit. l.* Præterquam, si *viles* accusandi erant, & *improbæ conditionis* homines, *servi*, *fures*, *lenones*, *coqui*, *meretrices*, quorum nomina non apud *questores*, sed *triumviros* deferiebantur, qui, teste CICERONE *de divinatione*, ad columnam *Maeniam* de iis cognoscebant. HOTTOM. *de Magistr. Rom.* voce: *Triumviri.* Eoque spectat illud PLAVTI in *Aulularia. Act. III. Sc. II.*

Quid stolide clamas?

Eu. *Quia ad TRESVIROS jam ego deferam tuum nomen,*

C. *Quamobrem?*

Eu. *Quia cultrum habes.* C. *Coquum decet.*

Eu. *Quid comminatus es! Mibi?*

C. *Istuc male factum arbitror, quia non latus fodi.*

Quo loco alludit ad legem *Corneliam*, cujus, qui cum *telo* ambulabat, reus erat. Tantum vero abest, ut ipsi *immediate* has poenas executi sint: ut potius *carnificibus auctores* essent, qui illis *intervenientibus*, & *præeuntibus*, supplicia sumebant *capitalia*. Vid. FRANCISCI POLLETI *Hist. fori Rom. L. V. c. 14. p. 518.* Nec turbare nos debet, quod VALERIUS *L. V. C. IV.* scribat. *Sanguinis ingenui mulierem prætor apud tribunal suum capitali crimine damnatam, Triumviro in carcere necandam tradidit: quam receptam is, qui custodiæ præerat, misericordia motus, non protinus strangulavit. & L. VIII. C. IV. Alexandrum Faunii servum a iudicibus damnatum L. Calpurnius Triumvir in crucem egit.* Nam
id

id interveniente, & presente, atque etiam, lege agere, jubente Triumviro, intelligendum esse, inter alios docet POLLETVS loc. cit. & SIGONIUS de judiciis L. III. C. XVI. RAEVARDVS L. II. Varior. C. XVIII. Inde probabilis est conjectura, Triumviros hos carnificinae tantum praefuisse, & quem ex carnificibus sumendo supplicio destinatum vellent, cooptasse. Nititur enim fide SALVSTII scribentis, Consul, quæ supplicium postulabat, PARARE jubet Triumviros.

§. XI.

Carnificis
vox ambi-
gua.

Quemamodum ergo Triumviri non immediate, sed mediate per alios ferales sententias exequiebantur, ad eos progrediendum est, quorum muneri hæc particula connexa fuit. Tales autem sunt, quos Romani speciali nomine, carnifices, aut lictores vocabant. De utrisque distinctim, primo autem de carnifice dispiciamus. Est autem denominatio carnificis, quod in antecessum moneo, æquivoca, modo latiore, modo strictiorem sensum habens. Et primo quidem per carnifices designantur, quilibet cruciatores, tyranni, afflictiores, quo pertinet illud TERENTII in Andria Act. IV. Sc. I. vs. 27. *Quantas hic suis consiliis mihi confecit sollicitudines meus CARNIFEX*: itemque Acclamatio Senatus, qua is acerbissimo, & contumeliosissimo quiritationis genere, in Imperatorem Commodum necatum invehebatur: CARNIFEX Senatus (Commodum intelligit) more majorum unco trahatur: sævior Domitiano, impurior Nerone: sic fecit, sic patiatur &c. Rogamus parricide cadaver unco trabatur: gladiatoris cadaver in spoliario ponatur. Præroga, præroga, omnes censemus unco trahendum, reliqua, vid. LAMPRID. in Commod. Deinde sub nomine carnificis nonnunquam, licet rarius veniunt, quilibet poenarum capitalium executores, sive fuerint lictores, sive milites, sive alii quicunque, hunc in finem delecti. Ita LACTANTIUS ait: L. IV. C. XXVI. p. 394. edit. Oxon. CARNIFICES crura Christo saffringere, non ausos esse, cum tamen omnibus constat, milites cruci affixisse Salvatorem nostrum, ut postea docebimus. Neque mirum, ejusmodi poenarum executoribus generatim hoc nomen proprium esse, cum illud apprime horum respondeat muneri.

muneri. Audiamus ea de re DONATVM in *Hecyr. Terent. Act. III. Sc. IV.* Caro, inquit, dicta est eo, quod careat anima. Et caro proprie dicitur mortuorum. Unde CARNIFICES dicti, quod carnes ex homine faciant, id est, cadavera. Tandem quoque stricte per carnifices intelliguntur homines speciatim ad executionem poenarum cooptati, quo sensu proprium, & particulare munus gerunt, & lictoribus, militibusque, quorum aliud præterea ordinarium est officium, contradistinguuntur. De hoc posteriori significato jam nobis potissimum sermo est, ostensuris, Romanos professum habuisse carnificem, per quem sumi solita supplicia capitalia.

§. XII.

Id vero nemini dubium esse poterit, qui paululum antiqui Carnifices
olim imme-
diatè poenas
executi. tatibus romanis tinctus, & imbutus est, cum probatissimorum auctorum nitatur fide. Dabo quædam loca huc facientia. Sic VALERIVS MAXIMVS L. VI. C. XI. de Q. CAEPIONE, qui senatus patronus dictus fuerat, refert, cum in publicis vinculis spiritum deposuisset; corpus ejus funesti CARNIFICIS manibus laceratum, in scalis gemoniis jacens, magno cum horrore totius fori conspectum esse. Eoque pertinet illud LIVII L. VI. Eum pati vinctum in carcere, in tenebris obnoxium CARNIFICIS arbitrio ducere animam? & SVETONII in Tiberio C. LIV. qui CARNIFICEM, Neroni laqueos & uncas ostentasse, scribit. Idemque corroboratur ex TACITI Annal. L. XIV. ubi POETVS TRASEA obtendebat: CARNIFICEM, & laqueum jam pridem esse abolitum; quæ officium carnificis ad exequendas poenas destinatum utique satis arguunt. Eodem modo quoque CICERO in Verrina: Aderat, inquit, janitor carceris, CARNIFEX Prætoris, mors terrorque sociorum, & civium lictor. Et OSORIVS L. V. C. XVIII. Corpora interfectorum per CARNIFICES unco tracta, atque in Tiberim missa sunt. Vt alia, quorum plura proferre possem, testimonia non tangam, quibus executio poenarum capitalium carnifici satis superque vindicatur. Vid. POLLETVS L. V. C. XIV. & SIGONIVS de iudiciis L. III. C. XVI.

§. XIII.

Expenso carnificum apud romanos officio, necesse etiam est, Non erant in-
C ut

fames sed
maculati.

quia i) extra
urbem habi-
tabant.

ut de eorum agamus *conditione*. Ignominiosos apud Romanos illos fuisse, perhibet CARPZOV L. VI. T. IX. Resp. 102. nec sine ratione, dummodo limitum, quibus ista *ignominia* coercenda est, meminerimus. *Duplici* sensu enim accipitur; uno, quatenus ex violata *turpibus* factis honestate, altero, quatenus *statu*, & *vite* genere *contemptiore* nascitur. Illa vocabatur stricte *infamia*, hæc *levis notæ macula*. Infamia eos laborasse, nullo idoneo argumento probari potest, quum nulla sint facta *turpia*, quibus carnifices, *qua tales*, violare potuissent honestatem. Si enim, ut negari nequit, *justitiam* executi sunt; non *violarunt*, sed promoverunt *honestatem*. Omnium minime *lex* quædam prostat, per quam in classem *infamium* nominatim coniecti. Facilius, *contemptum publicum*, & *levis notæ maculam* officio eorum hæsisse, asseri potest, eo, quod plura prostant argumenta, quæ sole clarius hanc *gravatam opinionem*, ex qua in *infimam sortem* coniecti, testantur. Primum omnium a) a loco domicilii, Romæ carnificibus assignato, repeto, quod satis, opinor, evincit, *horroris*, & *aversationis* gradum, quo eos abominarunt romani, ut ne quidem liberam, *habitandi* sedem sibi eligere, ipsis permiserint facultatem. Neque enim in *urbe* illis domicilium constituere licebat, sed *extra portam* habitare cogeabantur, prorsus ut *Athenis*, ubi *aggeris* erat carnifex, & apud *Rhodos*, penes quos *urbem* intrare non audebat, teste KIRCHMANNO *de iur. fun. L. II. C. XXIV*. De *Latia* prostat testimonium CICERONIS *pro Rabyrio*: Sed *moreretur*, inquit, *acerbissima morte* millies *Grachus*, quam in eius concione CARNIFEX *consisteret*, quem non modo foro, sed etiam *cælo* hoc, ac *spiritu censoriæ leges*, ac *VRBIS DOMICILIO* carere voluerunt. Elegans inde est apud *Plautum* iocus in *Pseudolo. Act. I. sc. III. vs. 97*.

EXIRA PORTAM Metiam currendum est prius,
Lanios inde accersam duos cum tintinabulis.

Per quos intelligit *carnifices*, odio muneris concrediti foras delitescere coactos, & quidem ante portam *Esquilinam*, in regione speciatim: *Suburra*, dicta, quæ non tantum alebat *coriarios*, *vispellones*, teste ARTEMIDORO L. I. C. LIII. verum etiam *tortores*,
carni-

carnifices, & id genus homines viles alios. Vnde MARTIALIS L. II. epigr. 17.

Tonstrix Suburræ faucibus sedet primis,

Cruenta pendent qua flagella tortorum.

Atque inde est, quod pleraque supplicia extra urbem, eo ipso in loco fumerentur, quem *carnifex* inhabitabat, quique *Sestertium* vocabatur, ubi omnia patibula defixa, cadavera abjecta, aliaque, quæ ad supplicia pertinebant, non procul a porta *Esquilina*, vel *Metia*, de quo locupletissimum testem habemus *PLAVTVM* in *Militate glorioso Act. II. sc. IV.*

Credo ego istoc exemplo tibi esse eundum acturum extra portam,

Dispestis manibus patibulum cum habebis:

& alio loco in *Casina. Act. II. Sc. VI.*

Ille edepol videre ardentem te extra portam METIAM,

Credo ecastor vellet:

quibus adstipulatur *TACITVS L. II. Annal. C. XXXII. In Publ. Marcum consules extra portam Esquilinam, cum classicum canere iussissent, more prisco advertere: & SVETONIUS in Claudio. Civitatem romanam usurpantes in campo Esquilino securi percussit. Plura ad hujus rei probationem pertinentia loca invenies apud PETRVM FABRVM Semestr. L. II. C. VIII. quibus extra omnem dubitationis aleam posuit, pœnas capitales extra urbem regulariter inflictas esse. Hæc, inquam, testimonia, licet in denominatione portæ, extra quam sumi solita supplicia, sibi vix respondeant, tamen in eo, quod extra urbem executio suscepta, evidenter conspirant. Imo re accuratius inspecta, ne circa portam quidem est dissensus, quandoquidem, quæ *PLAVTO Metia*, aliis probatis scriptoribus *Esquilina* dicitur, argumento tum numeri, situsque portarum urbis, tum loci de suppliciis, docente *LIPSIO ad Taciti Annal. L. II. p. 98.* Et præter has, nullam aliam ab auctoribus describendæ *carnificinæ* gratia, nominatam portam reperio, nisi *Collinam*, extra quam tamen non aliud, quam horrendum istud, & a vulgatis suppliciis distinctum pœnæ genus infligebatur, quod *virgines vestales stupro corruptæ* experiebantur, cujus bina exempla refert, *LIVIVS L. VIII. & XXII.* Quam pœnarum, locorum-*

que distinctionem non notavit PETRVS FABER, sed pro ut *incidebat*, aut magistratibus erat *collibitum*, modo hic, modo illic exacta supplicia, & sic tres nominatas portas *distinctas* fuisse, sine fundamento propugnat *Semestr. L. II. C. VIII.*

§. XIV.

2) in concione non comparebant.

Non tamen Romanis *Carnificem* extra urbem habitationem assignare satis erat, sed nequidem urbem intrare, nisi iussu eorum, quorum executionis cura erat, ne dum in *concione* civium subsistere poterat, novo invidiæ, *maculeque* publicæ monumento. Non, inquam, in *urbe*, aut *foro* comparere poterat, postquam leges *censores*, teste CICERONE, inde exulem esse iusserant, ne urbem funestaret. Inde evocabatur, quoties criminis reus *supplicio* mactandus erat, teste HOTTOMANNO in *Comm. ad cit. orat. Cicer.* ut vel deduceret ad *locum* supplicii destinatum, vel in *carcere*, ut aliquoties factum, promeritam poenam sumeret. Quantominus ergo in *concione* subsistere poterat? *Concionari* consules, alique magistratus dicebantur, quoties *pro rostris* cum populo agebant, laudes meritorum prædicantes, contra scelera improborum perorantes, aut de negotiis gravibus reipublicæ differentes, ac consultantes. Hujus ergo *sodalitii* tantum abest, ut participem fecerint *carnificem*, ut potius hoc ipso omnes ab ipsius contagione sibi caverent.

§. XV.

3) non erant cives sed peregrini.

Nec mirum, quod a rebus agendis, conventionibusque publicis *carnifex* repulsus sit, quandoquidem neminem e *civibus* ad subeundum hoc munus cooptabant, sed *infimæ sortis* homines, qui vel nunquam ex civium numero fuerunt, vel moribus scelestis *civitatis* prærogativa *privati*, & sic revera *peregrini* erant. GOEDD. ad l. 103. de reg. jur. Hinc rursus causa averfationis, & odii vatiniani, ab honestissimis quibuscunque in eos concepti, quod efficiebat, ut ne quidem capax crederetur *civitatis* romanæ, contemptu nimis altis radices agente, omniumque animos occupante. Quomodo enim illum inter *cives* recipere potuerunt Romani, quem coronam, & liberam civitatem *polluere* præsentia, & contagione sua putabant? Et quis, Romanos re tanti *pretii* eous-

eousque abufos fuiſſe, ſibi perſuadebit, ut *funetiſſimo* officio functis nomine, & honore *civitatis romane* condecoraſſent? In claſſem *ſervorum* potius eos conjiciebant, *ſervosque publicos* vocabant, uti colligo ex VELLEIO PATERCVLO L. II. *Hiſt. Rom.* XIX. In carcerem, inquit, *Minturnenſium* juffu duumviri ductus eſt, ad quem interficiendum gladio miſſus SERVVS PVBLICVS, natione germanus, qui forte ab eo Imperatore bello cimbrico captus erat.

§. XVI.

Nec ultimum locum inter *inſenſiſſimi* officii argumenta habet uſus *tintinabulorum* proprius *carnifici*. Hunc enim talia ge-^{4) tintinabu-}la geſtabant. ſtaſſe, quoties de aliquo *ſupplicium* ſumere tenebatur, teſtatur ZONARAS *annal.* T. II. Hinc, TINTINACVLI viri; & apud PLAVTVM in *Pſeudolo Act.* I. Sc. III.

Lanios accerſam cum TINTINABVLIS
& iterum in *Truculento Act.* IV. Sc. III.

Ne ego bilingues vos necem.

Niſi ad TINTINACVLOS vultis vos educi viros.

Per quos cum TVRNEBO L. XI. C. XXI. *carnifices*, tintinabula geſtantes, & ideo hoc cognomen merentes, intelligo. Nolim enim prædicatum a nolarum, vel tintinabulorum ſonitu repetere, exemplo BEROALDI in *Suet. Aug.* C. XCI. qui viros tintinaculos eodem eſſe conjicit, ac flagelliferos, dum verberibus crepituque plagarum ſonum faciunt. Nam cum *tintinabulis* actu uſi fuerint *carnifices*, quid opus eſt, e longinquo denominationem repetere? Geſtabant vero nolas *ignominie* cauſa, non ſolum ad *convocandam*, ſed & ad *ſubmovendam* plebem, ne contaminaretur, ſed ſibi caveret a nimis propinquo *carnificis* accellu; firmiſſimo argumento, vulgaris, qua *carnifex* laborabat, *macula*. Equidem tintinabulorum uſus Romæ non *infrequens*, omnium minime ſemper efficiebat, ut qui ea geſtarent, *ignominiam* incurrerent, quum *vigiles* eorum ſonitu vicinis ſigna, ſi opus erat, ſine probro, ederent. Attamen *carnifices* non ſine *ignominie* nota nolis incedebant, ceu optime obſervavit PETRVS FABER L. II. C. VIII. *Cerberimus*, inquit, TINTINABVLORVM uſus (romæ quidem) in *dammatis ad ſupplicium deducendis* fuit, ut eorum tinnitu, ac ſono

admoniti populares, a fortuito sed tamen OMINOSO, vel CARNIFICIS ipsius, vel etiam damnati hominis, & jam inferis manibus devoti, sacrique, ac propemodum funesti corporis contactu abstinere: ne vel incauti alioquin polluerentur.

§. XVII.

§) magna
omnium ab
illis averfa-
tio.

Quis ergo hoc rerum statu carnificem *honestum*, & a communi *macula* in Latio immunem fuisse credet? Omnia, quæ proposui argumenta, eo aperte collineant, eidem in tribu horum, quorum aliqua erat *existimatio*, nullum relictum fuisse locum. Licet enim *justitiæ* esset minister sanctissimus, nec quicquam faceret *vetiti*, vel *inhonesti*: horrorem tamen sic injici putabant, ut *metus*, & *odium* suppliciorum magis augeretur. CELEB. OTTO ad Puff. L. II. C. XIV. §. V. Quid? quod vel solum *tristissimum* homines occidendi *ministerium* manus ejus *polluere* credebatur, ceu putat FORNERIUS Rer. Quotid. L. VI. C. XXIV. Inde civibus *aspectus* ejus invidiosissimus, & pro malo habebatur *omine*. Abhorrebant ab ejus consortio tantum non omnes, & angue pejus illum fugiebant, usque adeo, ut ne *condemnati* ad mortem innatum quasi *odium* dissimulare sæpius possent. Elegans hujus rei exhibet exemplum PLINIVS L. IV. C. XI. de Cornelia Maximilla vestali, de qua illud *solemnè* supplicium ob stuprum sumebatur. Quin etiam, inquit, cum in illud *subterraneum cubiculum* dimitteretur, *hæsissetque* descendenti *stola*, vertit se ac recollegit: quumque ei CARNIFEX manum daret, *aversata est*, & resiliit; *scædumque* contagium quasi plane a casto, puroque corpore, *novissima sanctitate* reiecit. Denique JUVENALIS nautis, furibus, fabrisque *sandapilarum*, vilissimisque hominibus, intermiscet *carnifices*, & dum Cæsarem, ad militiam nobiles ob insignem tunc temporis *desidium*, mittere, dehortatur, sic scribit. L. III. Sat. VIII. vs. 172.

Sed in magna legatum quære popina:

*Invenies aliquo cum percussore jacentem,
Permixtum nautis, & furibus, aut fugitivis
Inter CARNIFICES, & fabros sandapilarum.*

§. XVIII.

An carceris
custodiam
habuerint.

Hæc sunt *ministeria*, quibus vere præfuit *carnifex*, sibi que *turpitudinis* notam quæsit. Nolim tamen inde, ex muneris con-

connexitate, *carceris custodiam* eidem præterea tribuere, exemplo *RAEVARDI L. II. Varior. ROSINI Antiq. Rom. L. IX. C. XXXI.* Nam nulla ratio nos cogit, duo *diversissima* ministeria, quorum illud nominatim a *commentariensibus* explicatum esse novimus, *carnifici* tribuere. Et, qui *carnifex custos* esse potuit *carceris*, reorumque ibi *inclusorum*, quem non modo *foro*, sed etiam *cœlo Romano*, ac spiritu *censoariæ* leges, ac *urbis* domicilio *carere* voluerunt? quum tamen *carceres media in urbe ædificata* reperirentur, teste *LIVIO L. I.* Sed decepit viros doctos locus ex *LIVIO*, paulo ante adductus, & *judicium SENECAE Ep. XVIII.* ubi *Liberiora*, inquit, *sunt alimenta carceris, sepositos ad capitale supplicium, non tam anguste, qui occisurus est, pascit.* Quid? quod istam officii conjunctionem in *carnificis* persona ita veram esse conjiciant, ut in *carcerem*, & ad *carnificem* trahere, uno eodemque sensu frequenter posuisse veteres, scribant, eoque referant illud *PLAVTI in Rudente Act. III. Sc. VI.*

Iube illos in urbem ire obviam ad portum mihi,

Quos mecum duxi, hunc qui ad carnificem traderent:

Sed neutrum horum omnium, testimonium omni exceptione majus est. Præterquam enim, quod assertio *Senecæ* nequidem *carnificis* diserte mentionem faciat, sed tantum ejus, *qui occisurus est*: ex testimonio quoque *LIVII*, & *PLAVTI* nihil aliud, quam *carnificem* pœnam de *incarceratis* sumsisse, colligi potest. Nonne enim *ad carnificem trahere* æque intelligi potest de his, quibus manu *carnificis* pereundum est? Et quid prohibet, *SENECAM*, dum de eo, qui *occisurus est*, loquitur, de *Triumviro* capere, per quem *mediate* *incarcerati* custodiebantur, quique, dum *carnificinæ* præfuit, *carceris*, alimentorumque *curam* egisse omnino videtur, per *commentarienses*, aliosque ministros explicatam. Vtrumque caput probat *LIVIVS L. VII. C. XXXVIII.* asserens: *Fuit custos quidam carceris, qui commentariensis vocabatur, quique Triumviro capitali, cui summa carceris, & animadversionis cura fuit, parebat.* Præterea etiam *L. XIII. Triumviri*, ait, *latomiarum intentiorem custodiam habere jussi.* *Latomia* autem erant, teste *ASCONIO*, *lapicidinae*, sub terra *custodia* causa extructæ. Quo
jure

jure ergo alibi *Triumviri gulam* reorum fregisse dicuntur; eodem quoque *alimenta* reis decrevisse, dici possunt.

§. XIX.

Lictores supplicia sumebant.

Vnde illi dicti?

Hæc de *carnifice* dicta sunt. Præter eum etiam de *lictoribus* memoriæ mandatum esse, legimus, quod propria manu poenas publicas capitales, & corporis afflictivas *exequuti* fuerint. Erant enim lictores ministri magistratus, *fascem* virgarum alligatum, cum *securi* ferentes, qui populum *summoverent*, fontes *virgis* cæderent, & *securi* ferirent. Quos sic appellatos, alii autumant, a *licio*, quod magistratui præministrantes olim *licio* cingerentur, ideo *limocincti* dicti, ut ex vetusta tabula probat *PIGNORIVS de Servis* p. 62. quibus ambagibus utitur *Tiro Tullius Ciceronis libertus* apud *GELL. Noct. Att. L. XII.* Alii a *legis actione*; dum prætor, mandando *executionem* poenæ, *lege agere* diceretur, adeoque lictor sit, quasi *legis actor*, quæ est sententia *POLLETI cit. l. p. 513.* Alii, quod magis probo, a *ligando*; littera C. interjecta, quod, cum magistratus poenam de fontibus sumi, & *virgis* cædi jussissent, eos *lictores* comprehensos, cruribus, & manibus *ligarent*, vincirentque, teste *CICERONE: I lictor, colliga manus.* Probat hanc derivationem *IVSTVS LIPSIVS Elect. C. XXIII.* nixus testimonio *NONII MARCELLINI* scribentis: *Lictoris proprietatem a ligando dictam, vetustas putat. Ita enim antiquitus carnificis officioungebatur.* Ergo vel sola, officii ratio, qua, antequam vincirent, verberarent, *ligare* tenebantur noxios, rationem *denominationis* defendit. Sed, ut ad caput principale redeamus, sciendum, per *lictores* reapse sumta *supplicia*, expeditumque munus *carnificis*, verberando, securi feriendo, & aliis modis quam plurimis. De hoc *animadversionis* officio testes locupletissimos habeo, interque hos *SVETONIUM* in *Iul. Cæs. cap. LXXX.* scribentem: *Q. Maximo suspecto trimestrique consule theatrum introeunte, cum LICTOR animadverti ex more jussisset, nec non LIVIUM L. II. Consules hominem spoliari, & virgis expediri jubent & L. III. LICTORES voca, virgas, & secures expedi?* tandem *L. XXIV.* Ut consul animadvertere proximum *LICTOREM* jussit. Eoque refero *SENECAM de Ira L. I.* Quid si ille vidisset desilientem de tribunali pro-

proconsulem, & fasces LICTORI auferentem, & sua vestimenta scindentem, quia tardius scindebantur aliena. Quibus verbis alludit ad morem, quo, antequam verberaret lictor, vestimenta reis contentim, & rapide auferre solebat, teste LIVIO L. VIII. Quod, quia lictori cum carnifice commune erat, forsan movit AMIANVM MARCELLINVM, ut carnificem *rapinarum sequestrem* vocet. L. XIV. C. XXIV. Nominatim per octo lictores cæsa terga maleficorum, colligo ex binis apud PLAVTVM locis; altero in *Amph. Act. I. Sc. I.* ubi *Sofia* servus timet ne:

Quasi incudem se miserum homines octo validi cédant;
altero in *Asm. Act. III. Sc. II.* ubi *Silanus* servus domini exagitans crudelitatem, inquit:

*Ubi sæpe ad languorem tua duritie dederis octo,
Validos lictores ulmeis affectos lentis virgis.*

Neque tandem ignorare quisquam potest tristitia illa *carmina*, quibus animadversio ab iis quondam exigebatur, de quibus passim scriptores testantur, vana utique, & frustranea si a lictoribus non fuissent sumpta supplicia. Sic pater *Horatii* exclamabat apud LIVIVM I LICTOR, *caput obnube, arbori infelici suspende.* Et CICERO pro *Rabir.* I LICTOR, *colliga manus, caput obnubito, infelici arbori suspendito.*

§. XX.

Ejusmodi lictoris munus magistratibus *provincialibus* præstabant *Bruttii*, vel *Bruttiani*. Sicuti enim Romani ex captivis hostibus *servos* quosdam *reipublicæ* eligere, & ad varios destinare usus solebant, uti ex LIVIO L. XXVI. apparet, eosque distinctionis causa vel a *provinciis*, vel a *personis* victricibus appellabant, ut *servos Clodianos*, a Clodio, *Cornelianos*, a Cornelio victoribus, dictos: IVSTVS LIPSIVS *Electorum* L. I. C. XXII. ita & *Brutii*, Italiae populi, tractum *Siciliam* versus ultimum, quem nunc *Calabriam* vocant, occupantes, *servi* facti, & *ignominie* causa magistratibus in provincias euntibus parere, servorumque vice ministrare, iussi, ceu testatur FESTVS voce *Brutii*. Postquam enim hi ipsi primi ad *Hannibilem* desciverant, id romani ægre ferentes, fugato Hannibale, *perfidie*, ac *ignominie* causa eos non milites

In provinciis
Bruttii vel
Bruttiani.

bant, nec pro *sociis* habebant, sed in *servitute publica* esse volebant, ut, quos erant iussi a magistratibus municipalibus, *vincerent*, ac *verberarent*. GELLIVS Noct. Att. L. X. C. IX. Hinc in hodiernum quoque diem apparitores in Italia *Brutii*, & *Sbirri* dicuntur, observante FVLGOSIO L. IX. C. X.

§. XXI.

Lictoris, an
carnificis of-
ficio recen-
tius?

Ea in re ergo *lictor* conveniebat cum *carnifice*, quod *utroque* verberaret, & *supplicium* de fontibussumeret. Quid vero illud sit, quod *distinxerit* utriusque officia, & an soli *nomini* hoc tribuendum, *reapse* non distulerint, jam examinandum. Discrepasse utique mirum in modum, palam est: qua vero in re, non omnino liquidum, & ideo plenius discutiendum, ne nubem pro junone accipiamus. Videri equidem primo intuitu posset, primaria differentia in eo *latitare*, quod lictoris denominatio *recentioris*, carnificis *vetustioris* ævi, isque in locum hujus surrogatus, alioquin suppliciorum apparatus ab hoc eodem modo, ac ab altero explicatus sit, quum, teste CICERONE *pro Rabirio*: *carnificem* non modo foro, sed etiam coelo, ac spiritu censoriæ leges, ac *urbis domicitio* carere iusserint, & *Porcia* lex EODEM teste, *libertatem civium carnifici eripuisse* dicatur: *lictorem* vero, nullibi exulem esse voluerint leges, sed plura ab eo post sumpta sint supplicia, quæ, eundem omnino diutius superfuisse, arguunt. Idque tanto fidentius forsitan quis assereret, quanto luculentius ea in re videtur esse testimonium TACITI L. XIV. *Annalium*: ubi *Poetus Thrasea* in senatu, cum de *Antistio* illo ageretur, dixisse fertur: *Carnificem & laqueum pridem abolita, & esse pœnas legibus constitutas, quibus sine iudicum sævitia, & temporum infamia, supplicia decernerentur*. Hæc, inquam, narratio in transversum agere, & fictam quandam lictorem inter, & carnificem *differentiam* alicui persuadere posset. Verum enim vero multa sunt, quæ istam doctrinam labefactant & penitus conculcant. Nam I. non *lictor* carnifici, sed *carnifex* lictori *successit*, quem ab ineunte republica a ROMULO constitutum, & sic diu ante officio suo in *exequendis* pœnis functum fuisse, res extra omne dubium posita. Posthunc demum *carnifex* innotuit, ad *vilissima*, & *servilia* supplicia destinatus.

stinatus. Id enim ex NONIO MARCELLINO colligo, qui, dum lictorem a ligando dici, asserit, mox addit: *ita enim antiquitus carnificis officium fungebatur.* Quæ verba ministerii vetustatem, novo homini delegatam, quondam per lictores explicatam, inferunt. Quo tempore autem id factum fuerit, ego scio cum ignarissimis. II. Quomodo legibus Porcia, & Valeria carnifex in exilium actus esse potuit, cum diu post, adhuc sub republica occupata, per eum sumta supplicia? Nam crebra ejus mentio apud SVETONIVM. Sic in Tiberio C. LIV. Neronem ad voluntariam mortem coactum fuisse, cum ei CARNIFEX laqueos, & uncos ostentaret, asserit. Porro CALIGVLAM in ejus vita C. XXXII. servum ob detractam lectis argenteam laminam, CARNIFICI tradidisse, refert. Ad hæc, CLAVDIVM, ad præcidendas falsario cuidam manus, CARNIFICEM accedere jussisse, testatur in vita ejus C. XV. Eoque casus ex PLINIO, de virgine vestali subterraneum cubiculum intrante, de quo supra, pertinet. III. CICERO, cum foro tantum pulsum, & extra portam habitare coactum carnificem, asserit, satis abunde, munus ejusdem, ac ministerium saluum mansisse romæ, evincit. TACITVS vero IV. cum carnificem abolitum scribit, non tam officium ejus in genere abrogatum, quam facultatem, civem romanum per carnificem more majorum puniendi, ademptam fuisse, ipse ostendit in verbis: & esse pœnas legibus constitutas, quibus sine judicis sævitia, & temporum infamia supplicia decernerentur. Nam cum more prisco sævo, ac infami animadversionis genere damnati in manum, ac potestatem carnificis traderentur, ut ad palum deligatos, inserto furcæ capite, virgis in foro, & comitio ad necem cæsos, ultimo, eoque infami supplicio plecteretur; hanc civibus prærogativam cessisse contendit, ut honesto exilio, lege Porcia, ac Valeria inducto, pœnas sceleris darent, teste SALVSTIO in Catil. Adeoque de genere supplicii, civibus Romanis minus convenienti, abrogato, eodem modo eum cogitasse suspicor, quo CICERO, legem Porciam libertatem lictori eripuisse, scribit pro Rabirio.

§. XXII.

Differentiæ
inter lictor-
em & carni-
ficem.

Lictor civis.

Carnifex ser-
vus vel pere-
grinus.

Lictor togam
gestabat.

Non carni-
fex.

Lictor mar-
moribus in-
scriptus non
carnifex.

Alias ergo *carnificis*, & *lictoris* fuisse oportet differentias. Sunt autem hæc fere. I. Lictores ex *plebe* electi, adeoque *cives*; *carnifices* vero plerumque *peregrini*, nonnunquam civitate in poenam *privati*, adeoque *servi* publici erant. Ex *plebe* illos fuisse docet LIVIUS L. II. C. LV. *Quatuor & viginti lictores apparere consulibus & eos ipsos PLEBIS homines.* Item TACITVS L. XIII. *Annal. Quippe late fufum id corpus* (libertos intelligit) *hinc plerasque tribus, decurias, ministeria magistratibus & sacerdotibus, cohortes etiam in urbe conscriptas.* Per *ministeria*, intelligi lictores, viatores & reliquos apparitores, præclare ostendit LIPSIVS in *Electis* L. I. C. XXIII. *conf. POLLETVS cit. L. V. C. XIII. pag. 513. & C. XIV. p. 514.* Eosdem porro *cives* fuisse, vel solus §. 4. *Inst. de I. N. & G.* nos docet, ubi TRIBONIANVS, *plebis appellatione ceteri CIVES intelligendi* scribit. Eoque refero VALERIVM MAXIMVM L. IX. C. I. *Gemellus tribunitius viator, inquit, INGENVI sanguinis, sed officii intra servilem habitum deformis.* *Carnifices*, vero tantum abest, ut in numero *civium* fuerint, ut potius *servi publici* passim audirent, velut apud VELLEI. PATERC. L. II. *hist. rom. C. XIX.* & inter *peregrinos* pertinerent, teste SIGONIO de *Antiq. Jur. Civ. Rom. L. II. C. XV.* Inde II. *iur togæ* lictoribus, sanctissima civitatis romanæ tes-fera. TOGVLAE, inquit, CICERO in *Pisonem*, *ad portam lictoribus præsto sunt.* Nec turbare nos debet LIVIUS L. III. *Quod autem, dicens, istud imperium est, decemviri, quod tenetis? tectis ac parietibus iura dicturi estis? non pudet, lictorum vestrorum maiorem prope numerum in foro conspici, quam TOGATORVM, aliorumque?* cum primo intuitu quidem illis togas *adimere* videatur, re penitus vero perspecta, magis illas *tribuat.* Postrema enim huius loci verba, *quam togatorum, aliorumque*, legenda esse: *quam togatorum aliorum*, jam ostendit IVSTVS LIPSIVS, paulo ante laudatus cit. l. Sed nunquam hac prærogativa condecorati *carnifices*, nolis potius plerumque incedentes, uti supra ostendi. Quid ergo mirum, si III. officium, cui præerant lictores, dignum ipsis visum fuit, *marmoribus* inscribere, quod non sine *ambitione* ab iis, nunquam a *carnificibus* factum esse, compertum habemus.

Com-

Comprobat id marmor apud GRVTERIVM p. 317. num. VII. p. 391. num. I. & p. 631. num. II. & III. Imprimis qui ibi numero IV. reperitur.

M. COELIO. DIONYSIO.

LICTORI. PATRI. OPTVMO.

C. COELIVS. SECVNDVS.

Cui teste GRVTERIO insculpta est superne effigies ipsius lictoris togata, inter *fascēs*, & *secures* consulares, utrinque appositos. Demum lictores IV. cum *servis publicis* non confundendi, a quibus Lictor nundiserte eos distinguit vetus SCTVM, a FRONTINO de *aquæ ductibus*, quam servus allatum apud SIGONIVM cit. l. p. 103. Sed *carnifices* tales fuisse, dictosque esse, antea jam observatum. Quo posito, quid mirum? Si V. lictor in civitate habitare, & in concione populi consistere posset, cum *carnifici* foro, & concione, teste CICERONE, Lictor in civitate & concione interdiceretur. Atque ex hac diversa consideratione factum esse reor, quod ipse CICERO distinctas hasce personas per *antithesin* nonnunquam invicem comparaverit: Porcia, inquit, *lex libertatem civium* LICTORI eripuit, Labienus, homo popularis, CARNIFICI tradidit. Et in Verrem: Aderat janitor carceris, CARNIFEX Prætoris, mors terrorque sociorum & civium LICTOR. Sequitur eundem LIVIVS L. III ubi Decemvir ille perpetuus, bonus, tergo, sanguinivium infectus, virgas & secures omnibus minitans, Deorum, hominumque contemtor CARNIFICIBVS, non LICTORIBVS stipatus, dicitur.

§. XXIII.

Addunt nonnulli ratione officii differentiam. Lictores enim in cives solum virgis, & securi animadvertisse more majorum, quoties perduelles essent, legibus quippe Valeriis, & Sempronis non comprehensos. Carnifices vero a servis, & peregrinis solum supplicia sumsisse, & quidem crucifixisse, strangulasse, gulam frengisse, perhibent. Vid. POLLETVS, SIGONIVS cit. l. GRANZIVS de defens. reor. P. I p. 218. num. 90. Vereor autem, ne idonea probatione destituatur, & in fumum abeat hæc discrepantia. Nam ex VALERIO MAXIMO L. VI. C. II. discimus: Q. Capionis, qui civis, & senatus patronus dictus erat, corpus funesti CARNIFICIS manibus laceratum, in scalis gemoniis jacens, magno cum horrore totius

Utrum poenarum genera utrumque distinxerint?

fori romani conspectum esse. Contra LICTORES, suppliciiis *ser-*
vos mactasse, edocemur a PLAVTO in *Amph. Act. I. Sc. I. & Asin.*
Act. III. Sc. II. Adhæc lex horrendi carminis: I LICTOR, colliga
manus, infelici arbori suspendito, fatis evincit, crucis supplicium,
servile, & omnium infamissimum quoque expeditivisse *lictores.*
 Crucem enim per *infelicem arborem* denotari, docet LIPSIVS de
Cruce C. II. Taceo dejectionem de *Sexo tarpeio*, quam sine du-
 bio CARNIFEX explicavit, & tamen non modo a servis, verum et-
 iam a *liberis*, ac civibus sumsit. LVCRETIVS certe *L. II. v. 1029.*
carcerem non solum, verbera, & carnifices, verum etiam præci-
pitationem conjunxit:

Et insignibus insignis scelerisque lueta,

Carcer & horribili de saxo jactu deorsum

Verbera, carnifices, robur, pix, lumina, tædæ.

Civibus vero istanc poenam carnificem applicasse, docet illud HO-
 RATII *L. I. Sat. VI.*

Dionysi filius audes.

Dejicere e Saxo cives & tradere Cadmo

qui *Cadmus*, observante SCHOLIASTE, *notæ crudelitatis carnifex* fuit.
 Gemina sunt, quæ de istoc supplicii genere scribit APPIANVS
 ALEXANDRINVS *L. II. Bell. Civ. & de Sulpitio Mario* e rupe dejecto,
 tradit OSORIVS *L. V. C. XIX.* Uti ergo *securi* ferire noxios, *lictori*
 tantum, non *carnifici* proprium fuisse reor, ita e contra *reliqua*
 suppliciorum genera *utrumque* æque explicasse, suspicor. Si quid
 veritatis huic differentiae inest, aliter accipi non poterit, quam
 quod *plerumque*, & *regulariter* carnifex in *peregrinos*, & *servos*
 supplicia vilissima executus fuerit, nisi, vocabulum *lictoris*, &
carnificis a citatis autoribus *promiscue* sumi, urgere malimus.

§. XXIV.

Lictores ni-
 hilominus
 maculati.

Quamvis vero lictores essent liberi, cives, togati, nihilo-
 minus tamen *viles*, & *contemtibiles* fuere habiti; licet non eodem
 cum carnifice gradu, ut ex variis *prærogativis* antea allatis patescit.
 Testes produco LIVIVM loco §. *præced.* allato: *Lictores apparere*
consulibus, & eos ipsos plebis homines, nihil CONTEMPTIVS, *neque*
INFIRMIVS, si sint, qui contemnant, & VALERIVM MAXIMVM L. IX.
 C. I.

C. I. qui *Gemellum tribunitium viatorem ingenui sanguinis, sed officii infra SERVILEM habitum deformem*, vocat. Rationem ut e longinquo repetamus opus non est. Plerumque enim ex *infima Quiritum plebe*, & ex *libertis*, servitute maculatis, eligebantur. Præterea officium eorum, quod præcipue in *summovendis*, voce, manu, virga, personis *infamibus*, *lenonibus*, *meretricibus*, teste SENECA L. IX. *Controv. II.* item *pulsando*, & *animadvertendo virgis*, & *securi*, consistebat, nimis *invidiosum* videbatur; præsertim cum *aspere* illo nonnunquam fungerentur, quid? quod sæpiissime abuterentur. Alias PLINIO in *Panegy.* non fuisset occasio, laudandi TRAIANVM, quod *lictores habuerit quietos in pulsando, & silentes in clamando*. Quod argumentum late exequitur LIPSIVS *Elect. cit. l.* Addo ex supra scriptis testimoniis, *lictores*, cum *infamissima* quoque expedirent supplicia, *arborique infelici* suspenderent noxios, non potuisse non fieri *probrosos, maculosos & ultimæ fortis homines*.

§. XXV.

Hic fuit ordo judiciorum criminalium tempore reipublicæ *liberæ*. Ex quo vero *unius libidini*, qui *Imperator* dicebatur, & *munia magistratuum* usurpabat, cessit summa rerum, non amplius *Triumvirorum*, sed *centurionum*, aut *tribunorum* interventu sumta supplicia, adhibito quidem nonnunquam *lictores*, ac *carnifice*, more majorum; sæpius tamen, & plerumque *milite*, imprimis, si *jussu principis* poena extrema sumenda esset. Postquam enim non modo *exercendorum publicorum judiciorum* ordo in usu esse desierat, verum etiam *criminum puniendorum l. 7. §. fin. Reperund. l. 3. §. pen. de sicar. l. f. ad L. Fab. de plagiaris l. 13. de pœnis* quid mirum, si executio, quæ olim *solis licitoribus & carnificibus* propria, paululo *liberior* esse, & *aliis quoque communis* fieri cœperit? Tales autem fuere *milites*, ad hoc ministerium tam frequenter adhibiti, ut *cervicis amputandæ artifices*, & *peritissimi* haberentur. Ita sane SVETONIUS in *Caligula C. XXXII.* ait: *MILES, decollandi artifex, quibuscunque e custodia capita amputabat*; præterea ex TERTVLLIANO *de Corona C. X.* cum *militiam* homini christiano dissuadet, sole clarius apparet, quod executio suppliciorum

Sub Impera-
toribus mili-
tes executo-
res.

rum ad eos pertinuerit. *Et vincula, inquit, & crucem & supplicia administrabit, nec suarum ultor injuriarum.* Ad hæc *Chærea Centurionis*, apud ELAVIVM IOSEPHVM *Antiq. Iud. L. XIX. C. I.* verba idem evincunt: *Nostri opera, & industria conjuratorum, alii necati sunt, alii tormentis in tantum lacerati, ut ipsi visi sint miserabiles; sed hæcine sunt nostræ militiæ munia?* Et primum quidem *turpissimis suppliciis vacasse, & æque, ac carnifices, crucifixisse, palam est, cum ex modo citato TERTVLLIANI testimonio, tum ex historia, de passione Christi, a militibus infelici arbori suspensi.* Plerumque tamen & novissimis potissimum temporibus *gladii supplicio, quod honestissimum genus mortis existimatum, dicati.* Id enim sub *Imperatoribus* demum introductum, cum olim:

Nondum artis erat caput ense rotare
teste LVCANO *L. III.* sed securi, extenta cervice, noxii decollari solebant.

§. XXVI.

In specie speculatores.

Præ ceteris militum ordinibus autem, hoc ministerium *speculatoribus* demandatum fuit. Ita rectius lego; non *spiculatoribus*, ut TVRNEBVS *L. XXVII. C. XX.* CUIACIVS *L. IV. observ. XXXIII.* qui τὸ ἰ in e mutatum censent. Nam ex probatis auctoribus apparet, in hac notione vocabulum semper occurrere, observante CL. WOLFFIO *ad Marcum p. 467. &*, quoties in corpore juris memoratur, ita scribi, veluti in *l. Divus pius ff. de bonis damnatorum l. 7. C. de cohort. princip.* Denique SVIDAS probat, cum σπεκλάτωρος δυνεφόρος exponit, per *jota* scripturus, si, ut quidam perhibent, a *spiculis* appellarentur principis satellites. Nam *spiculum* legionariorum commune telum, non *satellitibus*, qui per *speculatores* denotantur, proprium. Potius *lanceas* his tribuit SVETONIUS in *Claudio C. XXXV. & Galba C. XVIII.* spicula daturus, si ab his nomen ferrent. Hi inquam *speculatores* cervicem reis pœnæ causa præcidebant, & supplicia explicabant, quoties exemplo opus esset. Ita FIRMICIVS *L. VIII. C. XXVI.* SPECVLATORES, inquit, *faciet, qui nudato gladio hominum amputabant cervices, & SENECA de Ira L. I. Tum centurio, qui supplicio præerat, condere gladium*

gladium SPECVLATOREM iubet. Talis quoque *σπεκλαίτωρ* fuit, qui *Christum* fervatorem crucifixit, ob muneris affinitatem, *carnifex* vocatus a LACTANTIO L. IV. C. XXVI. Erat autem certum genus militum *prætorianorum*, quod sub hoc nomine denotabatur, *cobors*, *schola speculatorum*, vocatum, ut evincunt lapides apud LIPSIVM ad Tacitum L. I. Histor. C. XXIV. p. 463. Nomen ipsum sortiti speculatores, quod ad assiduam imperatoris *custodiam* delecti, ac inter satellites cooptari, pro *salute* eorum, velut in *specula* semper agere, eos de *adversis* in republica, & extra eandem certiores facere, & sic *investigatores*, *auscultatores*, ac *inspectores*, uti apud *Græcos* vocabantur, agere tenebantur. EZECHIEL SPANHEMIVS de præst. & usu numism. Disp. X. p. 234. Inde explorabant hostium *agmina*, *vires*, *consilia*, & commune cum *frumentariis* expediebant officium, observante SALMASIO ad Spartianum p. 206. nisi quod supplicio afficiendis *frumentarii* nullam navarent operam, uti quidem *speculatores*. Quæ posterior circumstantia efficiebat, ut *æqualis* cum *lictoribus*, & *carnificibus* conditionis æstimarentur, & *vilissimo* militiæ genere comprehenderentur. Quod, uti propter *æquale* cum *carnifice* ministerium, per se romanis infaustum, ac ominosum, clarum est: ita speciatim inde colligi potest, quod I) *frumentarii* ex *speculatoribus* promoverentur, tanquam a *minore* ordine in *majorem*, ut notavit SALMASIVS cit. l. II) *speculatores* minus *culti* plerumque incederent, & peculiari quodam *calceamenti* genere induerentur, usque adeo incomto, ut, quia alii aliis *ornatiore caliga* utebantur, SVETONIVS in Calig. C. LII. *speculatoriam caligam* dixerit, quo maiorem caligæ ostenderet *vilitatem* vid. SPANHEMIVS cit. l. p. 234. Inde vero *concludo* executionis ministerium in republica romana cuicunque demum obtigit, *maculam*, & *gravatam opinionem* procurasse, & ideo ad illud exequendum non, nisi quorum vix amplius erat *existimatio*, delectos fuisse.

§. XXVII.

Hæc omnia ni fallor satis evincunt quam vetusta sint *Levis* *notæ* monumenta, medios inter *Quirites* cognita, & ab his ad *Germanos* in hac specie postea propagata. Non nudius tertius enim, *Levis notæ* *macula verum institutum.*

& in patria nostra demum obtinere coepit, ut *macula* quædam aspergeretur certo hominum generi, ob actiones a *dolo* quidem, sed non *sorditie* remotas. Verum id *antiquissimum* aliarum gentium quoque institutum fuit. Nec mirum, quandoquidem *macula* e *contemptu publico* petenda; vix autem fingi respublica potest, quæ cives ex *æquo* æstimat, nemini *post alios* locum cedit, aut sibi temperare potest, quin in *abjectæ*, & *vitissimæ* fortis homines nonnullos conjiceret. In eo conveniunt, quot quot extiterunt respublicæ, hoc solo discrepantes, quod quælibet sibi *proprium* maculatorum catalogum conficiat, & una sæpe *proëdriam* indulgeat his, quibus *honestorum* commercium alia denegat. Ipsi Romani *longiorem* catalogum, hujusmodi *macula* laborantium texuerunt, quam nos in patria agnoscimus. CONSTANTINVS M. non solum maculosos accensuit, qui in dignitate constituti ad *abjectas* nuptias provolabant: verum imperator MARTIANVS in Nov. IV. *duplex* gravatæ existimationis fundamentum constituit, & cum in *natalibus illegitimis*, tum in *sordidis professionibus* collocavit. Loquitur diserte de illis, quos *aut nascendi decolor macula*, *aut vitæ probrosis quæstibus dedita sordentibus notis* polluit, & *vel originis turpitudine*, *vel obscænitæ professionis* infecit. Tales ergo erant apud Romanos cum *spurii*, ex *vulgari* foemina nati; tum ob *vitæ sorditiem*, ac professionem quam plurimi; *carnifices* nimirum, *lictores*, *nautæ*, *caupones*, *stabularii*, *publicani*, usque adeo ut Christo exprobrarent, quod cum *publicanis* cibum coepisset. Et quorsum *murileguli*, *gynæciarii*, *monetarii*, *bastagarii* referendi? De quorum odio, & vilitate, ac *contemptu* sat testatur tit. Cod. de *Murilegulis* &c. Mitto *fabros sandapilarum*, quorum pariter ante feci mentionem. Taceo *opifices*, quos adeo *vilibus* accensebant, ut in *servitute* quasi constitutos perhiberent. Constat ergo, *carnifices* cum pluribus aliis *indignos* consortio *vulgari* habitos, *maculosos*, *pollutos*, & in classem *abjectissimorum* coniectos fuisse, adeoque *levis notæ maculam*, quæ hodiernum in foro triumphat, nil magis, quam inventum recens constituere, ut recte docet ILL. LEYSER ad ff. Sp. LII. n. V.

§. XXVIII.

Quæ cum ita sint, qui fieri potuit, ut *tribuni* ipsi supplicia a reis sumserint? Licet enim eorum *interventu* ordinarie explicata *fæda* ministeria; aliquando tamen *sua* ipsos *manu* cervicem damnatis percussisse, negari nequit, ut variis testimoniis probatum dedit PETR. FABER *Semestr. L. II. C. IX.* non tamen ex *omni* parte idoneis. Nam sæpe *antesignanis* tribuitur, quod hi per suos *satellites* sunt executi, quorsum, quæ idem de *Pisone & Lolliæ* TACITO profert, refero, valde *ancipiti* oratione *tribunis* adscripta. Magis ad rem facit testimonium TACITI, qui, postquam de *Mes-salinæ* cæde *L. XI. Annal.* egerat: *Prærupit Narcissus*, inquit, *demonstratque centurionibus, & tribuno qui aderant, exequi cædem, ita imperatorem jubere; custos exactor e libertis Euodus datus, & statim ICTV TRIBUNI transigitur, & L. XV. C. LX. de fato Lateranæ* agens, *Lateranus*, scribit, *manu Statii TRIBUNI trucidatur*. Simile est exemplum apud SENECAM *Epist. IV.* scribentem: *Cajus Cæsar jussit, Lepidum Decio TRIBVNO præbere cervicem.* Suspicio, id factum, quoties 1) *dignitate* quadam corruscabat, vel *avitis* imaginibus celebris erat damnatus, ut de *Laterano*, consulem designato, eruditi observarunt. Ad hæc 2) in re *trepida*, & quoties periculum in *mora*, salusque publica a *repentina* jussus principalis executione dependebat, opus erat celeritate, & audacia. Demum 3) expediebat, sæpe habere, de quorum *probitate*, in ulciscendo scelere *exacte* imperatori constabat, quæ magis lubrica in *speculatoribus*; certior in ipsis *tribunis*, dignitate alios antestantibus, & officii generisque splendore majorem *fidei* præsumptionem habentibus.

§. XXIX.

Sufficiant hæc pro recensendis, & illustrandis *peregrinorum* moribus, singularique cum his connexa *opinio*. Tempus & ratio instituti monet, ut, quæ in *patria* olim ea in re obtinuerint, *hodieque* obtineant consuetudines, pariter ac judicia, de istoc munere vulgo concepta, diligentiori examine expendamus. Et enim insignis morum *discrepantia* hac de re cernitur in ipsa *Germania*, ita, ut, quod quondam *laudabile*, decorum, ac bone-

Quandoque
tribuni exe-
cutores.

Apud vete-
res germanos
nullus carni-
fex professus.

stum censuere majores, hodie *declinetur* quam maxime, & non sine *macula* exerceatur officium. Tempora sollicite sunt distinguenda, & secundum hæc de fati*s honestæ*, & *inhonestæ* executionis judicandum. Fiet hoc a nobis distincte, & plenius pro materiæ dignitate; expensuris personas, quas ab antiquissimis temporibus monumenta narrant ad hoc munus destinatas, nec non instituti recentioris rationes, ut & jura pedetentim, a moribus *vetustis* declinantia. Et *primis* quidem temporibus vix est, ut *probrum* quæsierint majores in subeundis criminalium poenarum *executionibus*, ut potius personas *dignitate* illustres easdem suscepisse, legamus. Quæ opinio, quo magis *altas* radices egit: eo *diutius* in patria perduravit, donec ex legibus *peregrinis* alia prorsus principia invecta, & scena prorsus immutata. Eadem illis hac in re cum *Judæis* hæsit opinio. Ignorabant æque, ac hi *professum* carnificis officium, & odium, quo nos, more Romanorum imbuti, parum bene de lictoribus sentimus. Nec *infamiam*, nec *opprobrium* executoribus unquam objecerunt; multo minus *turpe* sibi duxerunt, fontes justis coërcere suppliciis, adeo, ut, quo intentiores essent, pro conservanda auctoritate *legum*, vel *sententiarum* judicialium; eo alacriores in *exequendis* iis se gererent. Vivebant per omnia in summa *simplicitate*: quid ergo mirum, quod hac in re simplicia *rectæ rationis* principia secuti, abjectum quid quærere in *executionibus*, & ad eas *vilissimos* destinare, imo ipsum munus in classem *inferioris* ordinis rejicere neglexerint? Adhæc *flagra*, *cædes* habebant in deliciis, quoties sibi *privatim* jus dicere ex jure *manuario* solebant: quanto magis, non dicam *decorum*, sed *laudabile*, ac *honestum* eos duxisse, existimandum est, si poena *publica* ultrice ex præscripto superiorum sævire in proditores, ac pacis turbatores jubebantur. Et licet *famæ*, ac boni *ominis* fuerint tenacissimi: nulla tamen ratio eos prohibere potuit a negotio sibi suisque *proficuo*, in se *honestissimo*, atque ad *justitiam* exercendam per quam *necessario*. Clarissime hoc apparebit, si ex historia veteris, ac medii ævi de his, per quos summa *supplicia*, paulo distinctius differemus.

§. XXX.

Quamvis maiores sub primis reipublicæ suæ initiis nec sum- Ordinarie fa-
 mum *unius* imperium, nec leges *scriptas* agnoverint; moribus sta per sa-
 tamen *bonis*, ac *aquis* utebantur, quibus ex pacto velut tacito, cerdotes.
 actiones sibi, suæ reipublicæ *exitiabiles* sollicitè damnarent, ju-
 stisque pœnis, ne spes improba impunitatis cives ad *peccandum*
 invitaret, malignos coërcendos existimarent. Imo tota eorun-
 dem *jurisprudencia* in vindicandis *delictis* occupata erat, ut ex le-
 gibus *Sec. V.* in scripturam redactis apparet, quas nihil aliud,
 quam, quod *consuetudine* retro obtinuit, comprehendere, ab
 aliis jam dudum evictum est. Opus ergo erat non tantum *judi-*
 cio; verum etiam *personis*, quarum interventu *supplicia* de fonti-
 bus fumerentur. Tales vero, qui inter omnes maxime emine-
 bant, *sacerdotes* fuisse, discimus ex TACITO *de Mor. Germ. C. VII.*
Neque animadvertere, inquit, neque vincire, neque verberare qui-
dem, nisi SACERDOTIBVS permissum, non quasi in pœnam, nec ducis
jussu, sed velut Deo imperante, quem bellantibus adesse credunt.
 Ita juris erat tempore *belli*, quum *ignavia*, turpis fuga, & in ge-
 nere *delicta militaria* vindicanda erant. Sed idem quoque, quo-
 ties in *comitiis* contra bonos mores quicquam illicite factum, ob-
 tinebat, ut IDEM *C. XI.* postquam de conciliis egerat, testatur:
Silentium, inquit, imperant SACERDOTES; quibus tum & jus coër-
cendi. Rationem, sacerdotum ad id præcise cooptatorum, ele-
 ganter petit TACITVS ex genio populi, cæca *superstitione* devincti,
 ut non magis in officio contineri, & a peccandi libidine cohi-
 beri posse videretur, quam si, specie actus *religiosi*, terror ipsi
 injiceretur per *sacerdotes*, quos a Diis velut ad id delegatos esse,
 sibi persuadebat, ut, quæ per alios expiari non poterant pecca-
 ta, ipsi, manus *ἀμείσως* injiciendo, abluerent: IDEM *C. VI.* Praxin
 hujus consuetudinis eleganter illustrare censet CL. KRESSIVS *de var.*
jurisd. crim. gener. C. II. obs. II. §. III. historiam, de filio reguli
 Saxonum, quod segniter pugnaverat, cædendo; quam recitat
 MEIBOM *de Irmensul p. 10.* Sed vix est, ut KRESSIO hac in re sub-
 scribam. Dolet ibidem *juvenis*, quod florente ætate inciderit in
Gottes fröhne hände, quæ verba de *sacerdotibus*, tanquam mini-

stris Dei, capit KRESS. cit. l. Infra autem docebo, vocem: *Frohn*, non proprie, & præcise *sacrum*, denotare, sed *dominicum*; quo posito vetus cantilena æque, in *Gottes herren hande*, commode verti potest, quasi, iusto Dei iudicio sibi pereundum esse, dicat. De *sacerdotibus* executoribus ibidem nec vola, nec vestigium aliud, quam quod ex voce: *Frohn*, vulgo extorquent. Si vero hoc; historia præsens huc non quadrat.

§. XXXI.

Non tantum
in bello sed
pace.

Utrum vero hæc exequendi facultas per *omnia*, quoties exemplo opus erat, penes *sacerdotes* fuerit; an vero isti *certis* tantum temporibus, delictis, criminumque reis jus actu dixerint, non omnino expeditum est. TACITVS profecto rem non definiuit; sed potius *dubiis* involvit, quæ interpretibus hodiernum crucem figunt. Nam in allegatis locis, quæ de tempore *belli*, & *comitiorum* habendorum agunt, ministerium *executionis*, ut ante monitum, tetigit, & *sacerdotibus* tribuit; contra alibi, quum de *immersione* ignavorum, nec non *suspensione* proditorum loquitur, nec *sacerdotum*, nec ullius *alius*, ad executionem destinati, injicit mentionem. Quæ circumstantia nonnullos commovit, ut extra *bella*, & *populi* congregationem locum nullum dederint *sacerdotibus*; quasi tum studio silentio præteritis a TACITO, qui non regulam exequendi universalem, sed duas species singulares delictorum, in quas a *sacerdotibus* animadvertebatur, commemorat, verba sunt CELEB. KRESSII de variis *jurisd. crim. gener. C. I. obs. II. §. III.* Verum enimvero, quantacunque specie ista opinio constet; hætenus tamen a me impetrare non potui, ut eidem protinus subscriberem. Ecquis enim *silentium* illud argumentum *concludens* esse asserat, ad *negandum* sacerdotibus alibi vinciendi, & verberandi facultatem? Nonne eadem verisimilitudinis ratione, TACITVM, cum in *bello*, atque *concilio* sacerdotibus jus hoc semel asseruit, idem, quoties de delictis *extra statum belli* commissis agit, cogitasse, argui potest? præsertim cum istius scriptoris *concise* scribendi ratio, qua *paucis* multa complectitur, & tædio habet, id quod bis retulit, denuo, ubi occasio fert, repetere, in vulgus nota sit. Sufficit quod nullibi *aliū* executores nominaverit,

rit, etsi de eo scribendi, amplam, imo eandem *occasionem*, qua sacerdotes in *bello*, & *concilio* verberasse, ac vinciisse scribit, habuerit. Et nescio, quid movere eundem potuisset, ut *executores* alios, si præter *sacerdotes* quidam munus hoc nonnunquam subierunt, *silentio* penitus omitteret? Quales, etsi quidem vera fuisse, *impossibile* non sit: speciem *veri* tamen prorsus nullam habet, quando quidem ipsa a TACITO allegata ratio, a *superstioso* germanorum genio petita, tam *universalis* est, ut ad sola delicta in *castris*, & *comitiis* commissa restringi nequeat, qua etiam *primario* commoveor, ut sacerdotes de *omnibus* omnino delictis poenas, pro expiandis peccatis, sumsisse existinem, donec de *alio* executore certior fuero factus.

§. XXXII.

Gravior adhuc est concertatio, utrum præter executionem, *Vitam*, necisque potestatem habuerint, ac simul de delictis cognoverint, an merum *executoris* munus professi, & sic in classem *lictorum* tantum conjiciendi sint? Posterius sibi persuaderi passus est WILICHIVS ad Tacitum C. XII. quem exhibet SCHARDIVS scriptor. *rer. Germ.* motus ipsissimis modo expositis Taciti verbis, de nullo imperio, nullaque cognitione, sed sola *animadversione*, ac *verberatione*, quæ executori propria, conceptis. Eamque opinionem egregie fulcire pariter, ac illustrare videtur CAESAR de B. G. L. VI. Cum bellum, inquit, *civitas* (apud germanos) aut infert, aut illatum defendit, *magistratus*, qui eo bello præsumt, ut *vita* necisque habeant potestatem, deliguntur; in pace nullus communis *magistratus*, sed principes regionum, atque pagorum inter suos jus dicunt, *controversiasque* minuunt. Unde concludi posset, *ducibus* quidem ac principibus jus, ac *jurisdictionem* ex mente CAESARIS, *sacerdotibus* vero executionem poenarum determinatarum ex testimonio TACITI propriam fuisse, non autem hos æque *jure gladii* corruscasse. Equidem parum, vel nihil *dignitati* eorundem decessurum fuisse, existimarem, si vel maxime hoc solo officio in bello, & pace functi præter sacerdotium essent, quandoquidem executorem fieri, *decoro* publico tum non refragabatur, sed multis post temporibus *honestissimum* existimabatur officium. Verum

Vtrum præter executionem jus quoque de malificiis dixerint?

ea ratio, quominus alterutrum *verum*, vel *falsum* fuerit, impedire non potest, ut non sine ratione de solida decisione hujus capituli solliciti simus. CONRINGIVS hanc quæstionem non tetigit, sed tantum *de judiciis* §. IX. *sacerdotibus* potestatem, *sine populi consensu*, quendam *morte* mulctandi, negavit, quod tamen verbis TACITI simpliciter refragatur. KRESSIVS e contra hanc *solidis* ex rationibus vindicavit potestatem *cit. l. §. IV.* quibus tamen, nescio, an, verba TACITI, NEC DVCIS IVSSV, recte accenseantur? Vereor enim, ne sic *plus* probent, quam debebant, & summam *ducum* potestatem, contra testimonium CAESARIS, omni exceptione majus, indolemque *supremi* muneris *bellici*, prorsus excludamus, sacerdotibusque *privativam* vitæ, ac necis potestatem tribuere videamur. Quin potius ex allatis testimoniis colligo, penes *utrosque* vitæ necisque arbitrium fuisse; *ambos*, de delictis cognovisse; reos *condemnasse*, duces vero velut ultro ad continendos in officio cives, sacerdotum *concursum* admisisse, hosque *solos* animadvertere sivilisse, ut sub *divina vindicta*, quæ per sacerdotes explicari credebatur, obtentu, eo alacriores ad obediendum haberent milites; TACITVM ergo verbis supra relatis non tam ad imperii sacerdotalis *solitariam* executionem, quam *communem* persuasionem, qua ipsum *Deum* bellantibus *adesse*, & per ministrum poenam de maleficiis sumere, fingeant, collineasse. Non itaque *duces* sine *sacerdotibus*, nec hi sine illis de *capite* civis cognoscebant; Sed *mutuo*, & *æquali* prorsus jure de delictis publicis *statuebant*, licet illos his multum *arbitrii* ea in re nonnunquam indulgisse, nec supplicia ab his *de plano*, ubi opus erat, decreta, ad lydium lapidem examinasse, honore erga summum *sacerdotium*, credibile sit. Quæ omnia quam parum absint a *lictoris* munere, nemo non videt. Neque etiam sacerdotes solos *executores* poenæ ab aliis decretæ fuisse, ex TACITO colligi potest, qui magis eorum jure summo favet, quam adversatur; nec sacerdotii *prærogativa* nos credere sinit, quam utique partem *summi* imperii connexam habuisse, vero admodum videtur simile. Nec denique locus CAESARIS infert, qui de *sacerdotibus* nequidem agit; omnium minime ipsorum juri quid detrahit, quum unius positio non

non sit alterius exclusio. De Gallis sane testatur CAESAR L. IV. C. XII. *Druides fere de omnibus controversiis publicis privatisque constituunt, & si quod est admissum facinus; si caedes facta, si de hereditate, si de finibus controversia est, iidem decernunt, praemia poenasque constituunt.* Quis vero crederet, germanos, quibus cum gallis communes plerumque mores, suis hanc denegasse prerogativam sacerdotibus, eosque hac parte deteriores esse voluisse, ut sola executione contenti esse debuerint, sine cognitione, sine iudicio, sine omni denique imperio, & jure gladii?

§. XXXIII.

Talem juris summi indolem status reipublicae liberae nobis Sub Carolin- sistit, quantum ex penuria testimoniorum colligere licet. Post-gis scabini quam vero Regibus parere coeperunt majores, an iisdem moribus executores? vixerint? vix definiri potest; licet id utique certum sit, opinionem de honestate executionis perdurasse, nec ab aliis quam dignioribus, & quidem sine probro executionem susceptam fuisse. Testantur id quae de Carolingorum imperio supersunt monumenta, executionem poenarum quippe iudicibus delegantia, & ad partem jurisdictionis criminalis referentia. Nemini vero ignotum esse potest, his temporibus viros nobiles tantum rem judicariam administrasse, adeoque totum negotium judicarium per honestissimos quosque expletum fuisse. Et licet in capitularibus capitalis supplicii exercitium personis judicialibus praecise tributum non legatur: sed, quicquid in illis testimonii superest, fustuarium supplicium tangat: nulla tamen ratio prohibet, quominus ab hoc, ad illud argumentari liceat, in re multis temporum decursibus in occulto jacente, & aliis contrariis testimoniis destituta. Praeterea rarissimae apud majores poenae capitales: pleraeque extraordinariae. Quicquid ergo de his, velut regularibus animadversionibus dispositum, omnino in casibus extraordinariis obtinuisse existimo, donec alia evidentiora de hujus supplicii executione proferantur monumenta. Dabo ipsum locum ex Capitulariis L. III. C. XIII. ubi sic disponitur: *Si quis causam judicatam repetere praesumpserit in mallo, ibique testibus convictus fuerit, aut XV. Solidos componat, aut XV. ictus a SCABINIS, qui causam prius judicaverunt,*

runt, accipiat. En! *scabinum*, qui *judex* ordinarius erat, in delictis cognitorem, simul ac *executorem*.

§. XXXIV.

Etiā subse-
quentibus
temporibus.

Perduravit istāc philosophia subsequētib; quoque temporibus. Testem produco HACHENBERGIVM in *Germ. med. L. I. §. X.* Etiam CARNIFEX, inquit, *splendidi officialis nomen; moribus nunc nostris fœdum, atque turpe.* Quod ut probaret locum ex HOVEDENO ad Ann. MXL. allegat his verbis: *Rex Harde Canutus Alfri- cum Eboracens. Episcop. Godwinum comitem Siir, majorem domus, Edricum, dispensatorem, Thronð suum CARNIFICEM, & alios magnæ autoritatis viros Londinum misit.* Sed quis hoc loco per carnificem intelligatur, non adeo expeditum est. Saltim stylo *mediæ ævi* carnifex sæpe notat *lanionem, culinarium.* Talem sane, quem *hodie* sub istac denominatione denotamus, hic non comprehendi, vel inde colligo, quod viris *magnæ autoritatis* accenseatur, nulla autem ratio appareat, quare majores nostri carnifices *qua tales*, & ob solum *executionis* ministerium tantæ autoritatis esse voluerint. Nolim tamen ea propter verbum de *archidapifero* cum THOMASIO *Juristl. hændel p. 195.* interpretari, quum æque, si non sensu *magis proprio, cohortis prætorie antesignanum*, vulgo: *den Trabanten-Hauptmann* substituere possimus, quem, quoties *regalibus* auspiciis supplicium de *honestioribus* sumendum erat, *caput* olim præscidisse, certum est. Hunc ergo ex officii, cui præerat, *ordinarii* indole, *magnæ autoritatis* viris accenseri; intuitu moris, *supplicia* nonnunquam de fontibus sumendi, stylo *latiali, carnificem cit. l.* vocari, valde sit vero simile. Regulariter vero, & *ordinarie* carnificinæ quondam more majorum præfuerunt *scabini*, per quos sententia feralia *hauriebatur*, hausta *executioni* dabatur. Perpetuum & solitarium ipsis id munus fuisse, definire vix ausim, quum plura prostent exempla, quibus modo *accusatores*, modo *proximi agnati*, modo *milites* eodem functi sunt. Quæ, etsi ad *exceptionem* omnino pertinent; id saltem evincere apta sunt, quod supra de *universali* Germanorum circa executionem *honestatis* opinione, secundum quam nec *professo* carnificis officio, nec *vilissimarum* personarum substitutione opus fuit,

fuit, præmissimus. Dabimus primo, quæ de *scabino* executore in promptu sunt testimonia: reliqua, in quibus nonnunquam *aliis* hoc concreditum munus, postea addituri.

§. XXXV.

Non tantum in *Westphalicis* judiciis, fama, & atrocitate suppliciorum celeberrimis, iste mos servatus; verum etiam in aliis *Germaniæ territoriiis*. De illis testem habeo AENEAM SYLVIVM, qui, cum in *historia Europæ sub Friderico III. C. XXIX.* de variis iudiciorum *Vemicorum* abusibus locutus esset, inter alia addit: *Damnati describuntur in libro, & minoribus SCABINIS demandatur executio.* Gemina his sunt, quæ TVRCKIVS in *fastis Carolingicis* p. 26. ex libro cujusdam scabini *Vemici* sequentem in modum recitat: *Reo condemnato, executio committitur cuipiam e junioribus SCABINIS, qui si imparem, aut insufficientem se existimet, alterius opem implorat, qui in suspendendo homine adjuvare tenetur.* Idem pluribus docet FREHERVS de *judic. occult.* p. 42. & speciali lege, quoties e collegis unus suspendendus erat, cautum fuisse asserit: *zwe FREYSCHIEFFEN sollen em nehmen, und leiden ehm sieben fufs von der stede, und hengen ehm sieben fufs hœger, dan einen andern dieb.* Suspendebant ergo non tantum collegas peccantes, sed etiam alios quoscunque, ut verba *finalia* indicant. Quumque hoc illis velut proprium munus esset, non demirandum, ipsis in vetustis chartis nomen, HENKER κατ' ἐξοχὴν tribui. Nihil intererat inferioris ordinis, an nobiles essent, dummodo in numerum *scabinorum* ibidem cooptati. Sic plures nobiles, scabinis adscriptos, eosdem tamen secretos *carnifices*, *verborgene HENKER* fuisse, ex *chronico Augustano* notat DATTIVS *Pace Publ. L. IV. C. IV. n. X.* Et quum ob scabinorum horum *prærogativam*, ac sanctimoniam principes quoque dedecori sibi non ducerent, munus hoc ambire, ut patet ex variis testimoniis, relatis a DN. PRAESIDE in *Element. jurispr. crim. S. I §. LVII.* inde in suspendendo, & exequendo *primarias* officii sui partes fuisse, profiteri eos non puduit. Apparet hoc ex notabili loco, in EUSCHII *chronico de Reform. Monast. C. XLII.* apud LEIBNIZIVM *Rer. Brunsw. T. II. p. 942.* Dux *Holsatiæ*, ait scriptor, *virum aliquem nobilem bene*

de se meritum, insidiis aliorum commotus, de terra sua expulit: iste vero ducem citavit coram sede LIBERA in WESTPHALIA, qui vero in Holsatia habitans, hoc pro nihilo reputavit: sed Dux WILHELMVS DE BRVNSWIG, qui erat in iudicio illo SCABINVS, dixit ad ducem Holsatiæ: si perveneritis in Devenie; tum, quia liber sum SCABINVS ibidem, oportet, quod in primam arborem, aut repagulum inventum vos suspendam, aut alii liberi scabini me suspendent.

§. XXXVI.

Sed aliis Germaniæ territoriis.

In Alsatia.

Ea iudicarii in *Westphalia* fuit officii ratio, ut nemini magis, quam *judicibus*, feralem sententiam pronuntiantibus, convenire ejusdem executionem existimarent. Hoc solo jure *singulari* utebantur, quod *junioribus* id demandarent, non, quod seniores *turpe* sibi duxerint, *carnifices* agere, quum alias *opem* ferre illis non sustinuisent, nec *juniores* in *consortio*, & *collegio* ferre potuissent; sed quod *moribus* in *germania* semel arbitrarie receptis, insistere mallent. Quos, ne quis in *Westphalia* tantum obtinuisse existimet, alia proferam documenta, idem jus in *reliquorum* territoriorum judiciis probantia, ut tamen non omnimodo scabinorum *ætas* ad nauseam usque observata ubique, sed modo a *toto* collegio, modo a scabinis *indefinite*, regulariter tamen a *junioribus* extremum jurisdictionis factum videas. Vetusta omnino sunt monumenta *Alsatiæ*, quæ SCHILTERVS in *Annot. ad Kœnigshovenii chronicon Alsatiæ* exhibet, ex quibus luce meridiana clarius argumentum executionis ab *assessoribus* iudicii criminalis revera susceptæ, peti potest. Postquam enim de carceris custode actum esset in *Statutis Argentinensibus* C. IV. a SCHILTERO cit. l. p. 700. exhibitis, mox additur: *Zu sime Ambacht hæret och, daß er de verurthelten zu den galgen us soll vuren, und die Oegen mit einen tuche verbinden, den galgen uffrichten, die leiter anlegen, den dieb an die leiter welzen, und ze JUNGST, der an des vogtes stadt ist, der nimmet in, und knupfet ime das seil an den hals, und HEINKET in.* Quod ne quis in *capitalibus* tantum obtinuisse existimet: idem mox de *extraordinariis* pœnis repetitur: *So ene aber die handt verurtheilet wirdt, da soll der stockwærter die barten haben, und der an des VOGTES stadt da ist, der hebt einen hulcin slegel*

*slegel uf, und slecht ihm die hands ab: & denuo: der an des VOG-
TES stadt da ist, der stichet die ægen utz, die hoden snidet er us,
die hobet schlecht er abe.* Neque in civitate Wormatiensi turpe ha- ^{Civitate}
bitum fuit TELONARIIS, nomine *Episcopi*, quoties criminis reus Worma-
ad supplicium educebatur, laqueum collo ejusdem injicere, ut ^{tienfi.}
apparet ex vetusto documento actorum MSCtorum, quod exhi-
bet CL. SCHANNAT *Hist. Wormatiens. T. II. n. CCCXXXVI.* Et,
licet mature ibidem irrepserit *carnifex*, professus, non tamen is
solus pœnas sumebat, sed CONSVLES & *senatores* civitatis more
majorum eidem *scalas*, & *rotam* subministrare, *opemque* in exe-
quendo ferre tenebantur, donec tandem per transactionem An-
ni MDXIX. ab hoc concursu eximerentur. En! verba trans-
actionis *art. XXXI.* apud EVNDEM *cit. l. n. CCX. C. IX.* *Es soll hin-*
fuhro auch keiner von den Rathe, oder gerichte zu Worms den Nach-
richter in volstreckung der gesprochenen urtheil weder mit leiter,
noch dem rad, oder in andere weg beholffen seyn, sondern was der
Nachrichter zu handeln hatt, das soll er durch sich selbst, sein knecht,
und die ihm von Stadtmeister, Burgemeister, und Schultheissen da-
zu verordnet werden, thun, volziehen, und in selbigen sonst, wie
sich gebuhret, gehalten werden. Non nego, principia juris roma-
ni pedetentim in germaniam immigrantia, nonnunquam in trans-
versum egisse judices, ut quam maxime amoliri *carnificinam* ten-
tarent, ceu ex hoc monumento apparet. Sed plerique moris
veteris adeo erant tenaces, ut exprobrare hoc illis, consuetudi-
nemque *vetustam* factam, tectamque servare, nullo non tempore
studerent, usque adeo, ut depellendæ, quam quis sibi concipe-
re potuisset, *sinistræ* opinionis ergo, *integrum judicium* auxilia-
trices manus præbere non vereretur. Id de suis temporibus evi-
cit D. KAYSERSBERG, olim *concionator argentinensis*, qui seculo XVI
sub MAXIMILIANO vixit, & scripsit, MDXXII. in der beschluß-
predigt seiner Postill P. ult. fol. XXX. *Wen man etwan in einen*
dorff einen dieb hencken will, da man keinen Hencker hatt, so henckt
ein GANTZES GERICHT den Dieb, so nimt man ein lang seil,
und schlegt es uber den galgen, so knupfet man den Dieb unten dar-
an, so muß der Schultheiß den Dieb das seil umknupfen, und dar-

nach so ziehen das GANZE gericht den Dieb an den Galgen, daß er daran erwurget, und müssen ALLESAMT an seil ziehen, auf das keiner dem andern darff verweisen, daß er den Dieb gehenkt.

Variis Fran-
ciae orientalis
locis.

Civitate
Reutlinga.

Flandria.

Saxonia.

Varia ex hoc loco colligo, I. notum quidem jam tum in civitatibus fuisse munus carnificis separatum, II. turpitudinem officii jam animos hominum quodammodo occupasse, non eousque tamen III. tedium processisse, ut ad actum executionis carnificem ruri evocare necesse duxerint, sed IV. quotquot *judicium* constituebant sine *maculae* reformatione, more majorum, gulam furis fregisse, quorsum verba mox sequentia; *ob es wohl ein ehrlich handwerck ist, einen Dieb henken*, collineant; quin imo V. Sculteti *primarias* in hoc actu partes fuisse, reique collo eum *suamet* manu laqueum iniecisse. Huc quoque referri potest, quod in quibusdam locis *Franciae orientalis* longissima consuetudine receptum esse, refert CAMERARIUS *hor. subcisiv. cent. II. C. LXXVI. p. 348.* ut is, qui recens uxorem duxit, furi in *flagranti* deprehenso, *laqueum* innectere soleat, eoque facto, reliqui ejusdem loci viri, imprimis *quatuor* SCULTETI, jus ibi dicentes, illi adiutores esse teneantur. Proprius huc facit testimonium, quod IDEM de civitate *Reutlinga* praebet, ubi *gladius* etiamnum rubigine prope modum (prorsus ut de *Massiliensibus* refert VALERIUS MAXIMUS *L. II. C. VI.*) exesus asservatur, quo olim de fontibus supplicium fumere tenebatur, qui *postremo*, & recens inter SCABINOS cooptatus erat. *conf. RITTERSHVSIUS de jur. Asyl. p. 66.* Quid? quod in *Flandria* id *primarium* PRAETORIS primi sit officium, ut sententiam feralem *exequatur*, teste DAMHOVDERO *pr. crim. cap. CLIV. n. II.* Atque ex hoc officio *judicis* perpetuo cohaerente ministerio superesse reor, quod carnifici hodiernum nomen, *eines Nachrichters* cesserit.

§. XXXVII.

Fere omissem ex *primariis* *medii aevi* monumentis h. e. *Speculo Saxónico*, & *Suevico* thema praesens illustrare, pariter ac probare. In *Speculo Suevico* diserte executionis ministerium tribuitur *dem FROHNBOTEN C. XXV. dem vor dem Richter der Leib wirdt vortheitet, uber dem soll niemandt richten, wan der Frohnbot.*

bot. *Etwa heißen sie Richter, etwa Gebüttel, etwa anders, und ist ihr recht, als ihr einer um Mannen, oder Weiberen den Leib genimt, so ist der zehendt fein.* Sed quisnam hoc nomen gerebat? Ubi Frohn-
 membrum *judicii* fuisse certum, incertum vero unde hoc cogno-
 men tulerit? Admodum errant, qui exemplo GRYPHIANDRI de
Weihbild Saxon. C. LVII. eum quasi, *frieden bothen*, qui pacem
 nomine *judicii* proclamat, dicunt. Alii, *fron, sacrum, & Frohn-*
bothe, *nuncium sacrum* vocant. Nec abnuo, si vocem in sensu
improprio capimus. Proprie enim *frohn*, *dominicum* significat
Francis & Alemannis, observante ECCARDO in *Cath. Theor. pag. 75.*
 Inde *frohntag*, dies *dominicus*, *frohnleichnams-fest*, festum cor-
 poris *dominici*, *frohnhoff*, *curtis dominica*, *frohn-dienst* servitia
domino præstanda. Quia vero persona domini *sacra*; inde sensus
 vocis paululum immutari, & nonnunquam generatim de eo,
 quod *sacrum* est, usurpari coepit. Hic *Frohnbothe* ergo vere nun-
 cius *dominicus*, *judicialis*, imo membrum, & collega *judicii* fuit,
 votum, & sessionem habens, decernens, imperans, qui, tantum
 abest, ut ex *face hominum* fuerit, aut *levis notæ macula* laborave-
 rit, ut potius liberum esse oportuerit, & honorabile ejus munus, &
 cum aliqua *jurisdictione* conjunctum *Spec. Suv. C. XXXVI. Weihb.*
art. VIII. verba sunt ILLVSTRIS HEINECCII *Jur. Germ. L. III. §.*
XLIX. Unde *judicibus* eum accenset GLOSSATOR *ad art. LV. L.*
III. Spec. Sax. &, *einen belehnten Richter* nominat, simul tamen
 ab *executionis officio* *carnificem* appellat. Siehe nun wohl zu, du
 FROHNBOT, oder SCHIARFRICHTER, daß du den nahmen mit
 der that hast, und seyst gerecht, da du wirst heilig genandt. Quæ
 verba simul evidenter docent, quod alias in *Speculo Saxonico* ex-
 presse non definitur, hunc eundem apud *Saxones*, æque mini-
 sterium *executionis* subiisse. Quibus accedit, quod ibidem jure
 gaudebat, *decimum* quemque, *capitis* sententiam passum, dimit-
 tendi *L. III. art. LVI.* Imo passim depingitur sub nomine *Büttel*,
Bædel, ut in *vet. glossa ad I. P. S. L. II. a. XVI.* & in *L. III. art.*
LXI. quæ denominatio hodiernum totius collegii ministris, qui
prehendunt, torquent, vinciunt, verberant reos, propria est &
 olim quoque fuit, ceu colligo ex *Spec. Suv. C. XXVI. Stat. Lu-*
 bec.

bec. L. IV. Tit. XLIX. art. I. § SCHANNATO hist. Wormat. T. II. p. 325. Quid? quod alicubi hodie carnifex, Nothboth dicatur, teste DIETHERO ad Besold. voce: Scharfrichter, quæ denominatio ab illa, quam ex jure Saxonico protuli, parum discrepat, insimulque docet, eodem jure, quo hodiernum per Nothboth, carnificem, intelligimus, Speculatorem quondam sub voce, des Frohnbothens, executorem poenarum intellixisse. Quodsi ergo iste Frohnboth, executor poenarum criminalium regularis in Saxonia, & Suevia, simul vero membrum collegii honestissimum, quod more Germanorum honorifico, pulvinari insidebat, ut docet ILL. HEINECCIUS cit. l. ubique fuit, quis dubitet, executionis ministerium rem honestissimam, illudque in universum olim a scabinis, aut membris judicii sumtum fuisse. Et, cum aliunde nominatim juniori scabino hoc incubuisse probatum dederimus: non sine ratione colligere licet, scabinorum postremo hoc nomen velut peculiare, illumque eundem plane cum istoc ministro, den Frohnbothen fuisse.

§. XXXVIII.

Thuringia.

Dum hæc scribo, incido in historiam de Poëtis rythmicis in aula HERMANNI Landgravii Thuringiæ Anno MCCVI. super prærogativa acriter decertantibus, & in casum succumbentiæ convenientibus, ut pars devicta laqueo vitam fineret. Litem inde exortam accurate exponit IOANNES ROTHE in *chronic. Thuring.* quod publici juris fecit MENCKE *script. rer. germ. Tom. II. p. 1697.* In specie de compromisso autor ita scribit: *der Krieg wardt also herte mit deme gefange umdir en, daz sie sich vorpflichten, wer do verlohre, der solte Stemphele, also hiez zun deme mable der FEMER, zu theile werdin.* Clarius mens compromissi exponitur in narratione hujus belli *musici* latina, quam TENZEL *suppl. II. hist. goth. §. CCXXXI.* inseruit p. 520. ubi ita scribitur: *Quæ partes mutuo decertantes, tandem decretum est, ut jam accersito spiculatore, præsentique funem tenenti, pars devicta daretur suspendenda.* Convenerant ergo, de poena suspendii, exequenda von dem Femer. Quis ille fuerit, & num carnifex professus, ac ad poenas sumendas unice vocatus; an vero aliquis ex scabinis, aut membrum

Quis FEHMER

brum collegii criminalis, intelligatur, dubium est. Ego tamen verbum de eo, quem autor speculi *Saxonici*; *dem Frohnbothen* vocat, caperem, quippe a quo eodem Sec. XIII. in Saxonia, ubi speculum *Saxonicum* confectum & *compromissum* præsens initum, supplicia sumpta fuisse, antea ostendi: non de *professo* quodam *carnifice*, cuius *Speculum Saxonicum*, circa hoc tempus compilatum, nullam mentionem fecit, ut non sine ratione, *Saxones* hunc ignorasse, colligeres. Et quum ipsi *scabini* quondam vulgo: *Feimeri*, vocarentur, ut pluribus probavit MENCCKE *diss. de feimeris*, non sine veri specie colligere mihi videor, *scabinum* ad exequenda supplicia destinatum, qualis plerumque *junior* erat, & a ministerio *der Frohnbothe* dicebatur, ibidem intelligi, sub voce: *dem Fehmer*. Quod si ita est, novum monumentum pro adstruendo more per *scabinos* poenas, etiam in *Saxonia*, exequendi, nobis occurrit. Obiter observo eundem hunc locum multum conducere ad genuinam notionem appellationis *des Fehmers*, circa quam tantopere desudarunt eruditi, eruendam. In vulgus notum est ROLEWINCKIUM vocem, a *Væ mihi*, ad denotandam *truculentiam*, *derer fehmer gericht*, SCHOTTELIVM a *separare*, hoc est, per poenam a consortio infantium excludere, LOCCENIVM a lingua *Sueo-Gothica*, qua, *femt, quintum* dicebatur, & reus *quinto* die iudicio se sistere tenebatur, FREHERVM a *faum*, quod est *despumare*: denique STADENIVM a verbo Islandico *fum*, quod idem est, ac *velox*, *præceps*, *celer*, & iudicium *venicum*, idem ac *subitum*, *præceps*, repetere. Sed hæc omnia partim contorta, partim a vocabulo prorsus aliena. Nec meliora dabit WACHTERVS, solertissimus alioquin vocum *Germanicarum* indagator in *glossario* voce: *Feim gericht*. Quin imo plerique verbum, *fehmer gericht* generatim pro *peinliche gericht* acceperunt. Sed præsens locus sole clarius evincit, vocabulum, *Fehmer* idem notare, quod *henker*, adeoque *fehmen*, germanis non esse *capitale*, supplicio afficere, sed *suspendere*, *henken*. Nam de *suspensione* convenisse poëtas, supra ostendi, cuius consequentia est, ut verba: *dem Fehmer zu theil werden*, perinde accipienda sint, ac si dixissent, ut victus ei, cui *suspensio* more majorum propria, tradi debeat.

beat. Et sic demum ratio, ex qua judicia *Westphalica* speciatim sub appellatione: *derer fehm gericht* olim venierint, apparet, nimirum quia nulla alia poena ipsis solennis, quam *suspendii*, quod clare docet *vetus ordinatio judiciorum Westphalicorum*, apud HAHNIVM collect. vet. monument. T. II. p. 658. adeoque *fehm gericht* idem est, ac *henker gericht*.

§. XXXIX.

Inde nobiles
judiciis cri-
minalibus
præsidere no-
luerunt.

Quæ cum ita sint, amplissima nobis offertur occasio, lucem foenerandi *art. I. C. C. C.* in cujus genuino sensu investigando, multum hætenus desudarunt eruditi. Postquam enim *Imperator* tædium recensere præmiserat, quo *præsidium* more majorum in *judiciis* criminalibus quondam defugere, ac declinare tum tentarent *nobiles*, officii sui admonitis, integritatem *famæ*, cui isto præsidio necquicquam decessurum esse spondet, lege publica firmat, ac quasi de novo stabilit. Quam vero declinandi muneris *rationem* allegaverint nobiles, addere omisit. MATH. STEPHANI cum antiquioribus paraphrastis, culpam in *clerum* rejicit, quasi ex hujus principiis, ac declamationibus, summum *nefas* duxerint majores, feralem *sanguinis* sententiam pronunciare; quod non probo, tum, quia *Episcopi* in Germania plerique *turpe* sibi non duxerunt, tristem *executionis* apparatus dirigere, aut, ut de *Episcopo Wormatiensi* refert SCHANNAT cit. l. *laqueum* senatui, quoties gula criminis reo frangenda, porrigere, & in universum *sanguinis* effusioni vacare; tum, quia non apparet, cur *incendia*, & *latrocinia* rebus *licitis*, ac *honestis*, executionem poenarum vero rebus *inhonestis* accensere potuerint nobiles. KRESSIVS jurisprudentiam *perplexum* in partes vocat, cum jure *romano*, obscuro, prolixo, magnoque circuitu proponi, ac agitari cœpto? tanquam id displicuerit nobilibus, ut odium, *tædiumque* adversus judicia conceperint. Verum ne sic quidem quæstio anceps composita, quandoquidem, quid ex hisce *famam* illorum fugillare potuerit, non apparet. Id enim nominatim allegatur, *dass es ihnen an ihrer achtbarkeit und standt gantz keinen nachtheil geben soll.* Tale ergo fundamentum substituendum, quod hisce *rationibus* exacte respondet, & *famæ* dispendium parere, aptum fuit.

fuit. Nullum vero aptius est illo, quod jam dudum BEYERVS a ministerio *executionis* per juniorem *scabinum* olim suscipi solito, integro collegio, ex juris romani principiis, tum primas tenentibus, *dedecori* in posterum, memoria veteris consuetudinis, futuro, petiit, & in hoc ipso causam *tædii* a nobilibus concepti quæsit. Cui, ut quid solidi reponeret, nihil habuit CL. KRESSVS. Nec enim scio, an fidem mereatur, asserens: *Nec satis constat, quod universæ Germaniæ, vel notabiliore ejus parti quondam hodierni carnificis munus in scabinum juniorem transcribere placuisset, uti quidem in Westphalia moris erat.* Hunc morem sane de multis extra *Westphaliæ* judiciis satis, credo, probatum dedi, imo ex Speculo *Saxonico* ac *Suevico*, in quibus jus Germaniæ commune continetur, illustravi, ut de veritate communis istius ministerii dubitari nequeat. Nec sufficit viro eruditissimo hæc scripsisse, sed contrariam praxin extra oras *Westphaliæ* probare debuisset, quod nusquam factum memini. Neque turbare quem debet, quod idem asserit: *Munus carnificis sat mature in Germania irrepisse.* Ipse enim hoc in antecedentibus asserui, & post hæc probabo. Verum cogitandum, hoc jus *certis* tantum locis *particulare* fuisse, prout jus Romanum alicubi *maturius* fora occupaverat; *regulam* autem antiquam *diutius* in plerisque judiciis perdurasse, adeo, ut alicubi, si non ipsi scabini *soli* executionibus vacarent, carnifici exequenti *operas* proxeneticas ad minimum ferre deberent. Ut silentio prætermittam, nomen *carnificis*, quoties occurrit, non protinus speciale ad sumendas pœnas destinatum officium *vile* inferre, sed abusive *militibus prætorianis*, quoties extra ordinem executio iis demandabatur, tribui, sensu paulo *honestiori*, quam sub quo hodie eodem utimur. Interim quia *plures* ejusdem rei possunt esse causæ, non refragabor, si quis etiam nobiles ob *statum militarem* sibi tum proprium, molestiam cœpisse existimaverit, istoc munere defungi, quum non tantum *der achtbarkeit*, verum etiam *des standes cit. art.* mentio fiat, sub quo alium, quam *militarem* imperatorem intellexisse, ex ratione istorum temporum vix probabile est.

§. XL.

Nonnun-
quam priva-
tus quilibet
executionem
fufciepiebat.

In specie Ac-
cusator.

Sed ut e diverticulo in viam redeam, de *aliis* personis agendum, quarum interventu olim sumta supplicia, ut *honestæ* germanorum de actu *executionis* opinio tanto clarius in medio collocetur. Non difficile erit, plura hanc in rem coacervare testimonia, quibus notabilem historiam ex *Chron. M. S. ad annum MCLXXI.* præmitto, quæ commune hoc principium inter *privatos* quoscunque satis demonstrat. Refertur enim ibi, quosdam medico, quem ad occidendum *Theodoricum* conduxerant, pecuniam petenti, respondisse: *Abi in malam viam furcifer! recede, qui dominum tuum pro pecunia occidisti, & nisi parceremus honori tuo, statim ut hominem scelestum, & morte dignissimum te SVSPENDERE deberemus.* Quod si ergo ita est, ut nemo turpe habuerit, per modum poenæ gulam alterius frangere, quis suppliciorum rite decretorum *executioni* maculam inesse, persuadere sibi potuit. Sed dabo specialiora testimonia. De *ACCUSATORE* constat, nonnunquam sumtum fuisse *supplicium*, usque adeo, ut per *sententiam* ipsi hæc facultas, nulla *carnificis* mentione injecta, discrete indulgeretur. Sic morem olim nonnullibi tulisse, quoties is cum *septima* manu, *durch das besieben* reum criminis commissi convicerat, ex sententia lata, referre WEHNER VOCE: *besieben*, huius tenoris: *Wir die richter und burger des raths der stadt N. bekennen öffentlich daß fur uns kam N. und sprach: er hätte in des heiligen reichs und unserer stadt N. schlosses in Gefængnis liegen sein und des landes Dieb mit nahmen N. und begehret mit dem zu fahren mit recht als sich den zu einen solchen schädlichen Man hiesche, und verburget uber ihm nach gewohnheit und recht, unserer vorge nanter stadt: des war ihm tag gesetzet zum rechten auf diesen tag dato dieses brieffes. Also kam er fur gerichte, und bat ihm seine fursprechen fragen: er hätte seines, und des landes Dieb liegen in den obgemeldeten unserer stadt gefængnis, wie er, gefahren solte, daß er recht und nicht unrecht thæte, da erkanten wir mit gemeinen urtheil: mæchte er da beweisen und zu Gott und denen Heiligen geschwuren auf ein Swerd, daß der genante N. sein und des landes Dieb wære, und dan das sechs darnach geschwueren mæchten*
mit

mit wahrheit ihrer seelen, daß der eydt wäre rein, und nicht mein, so mächt er den HENKEN MIT SEIN SELBST HANDT, oder Agnatus. ob er iemandt hätte, der es vor ihm thäte, bis ihm gerichtet wurde &c. Aliud de proximo AGNATO executoris vices fungente, exemplum peti potest ex lepida historia judicii criminalis Budtstadii, non procul abhinc Anno MCCCCLXX. celebrati, relata a MVLLERO *Annal. Sax. ad h. ann.* quam transcribere non pigebit. Ita autem ille: Am ersten montag in der fasten hat Klaus Antonius, burger zu Budtstadt, einen andern burger daselbst, namens Heinze Kirchnern, als dieser im Rathskeller, alwo beede in der zeche gesoffen, in etwas geschlaffen, mit den Brodtmesser durch den Hals gestochen, daß er von Stunde an ohne ach und weh nieder gefallen, und des todes verblichen. Der thäter ist so bald in Verwahrung genommen, und ihm noch selbigen Abends, nach dem der Rath daselbst über denselben drey Halsgerichte auf einander gehalten, bey Strowischen durch des entleibten eltesten SCHWUERDTMAGEN das haupt abgeschlagen worden. Vides, nulla hie carnificis mentio, sed solius agnati, triste ministerium subeuntis, quem sine dubio ex more Germanis quondam proprio, sanguinem occisi vindicasse, & hoc casu accusatoris vices subiisse, probabile est. Neque hodiernum turpe sibi in Anglia ducunt cognati ejus, qui ex gente sua ad mortem damnatus est, carnifici suspendenti adjutrices manus præbere, reumque, postquam funis ipsi injectus, mortis promeritæ accelerandæ causa, per pedes hinc inde tamdiu trahere, donec spiritum emisisse compertum habent. Quin imo extremum pietatis officium hoc censent, si proximiores, ipsique parentes carnifices agant, & facinorosis, e trabe humili pendentibus, gulam frangant, teste BODINO de Republ. L. III. C. VIII. N. 361. Nonnunquam executio per SODALES, ac socios facta, ut Sodalis. apparet ex fato Comitum HENRICI de Wernigerode ob turbationem pacis publicæ ictu gladii ab his exanimati, de quo ex CRANZIO quædam refert DATT. de P. P. L. I. C. XI. n. 47. cui respondet non tantum consuetudo apud LITHVANOS, de qua CROMER. L. XVI. sed etiam inveteratus germaniæ mos, quo hodiernum inter milites, supplicium, condemnatorum amicissimi sumunt, quoties sclopeto perimendi sunt.

§. XLI.

Frater laicus
in monaste-
rio.

Princeps.

Agaso.

Molitor.

Taceo in præsentiariis in *Monasteriis* quondam FRATRES LAI-
cos id sibi muneris injunctum credidisse, & avorum memoria in
Eboracensi monasterio, haud procul *Bamberga*, fratrem quendam
EBERHARDVM, nomine ejus rei perquam peritum habi-
tum fuisse, teste HEIDERO in *act. Lind.* p. 850. Ad hæc quis crede-
ret, ne PRINCIPES quidem hanc spartam defugisse, eousque, ut
HENRICVS *Dux Megapolitanus*, quod optimo zelo justitiæ publi-
corum itinerum *latrones* ipse suis *manibus* suspendebat suffocan-
dos, *jugulator*, sive *suspensor* appellatus sit, docente KRANTZIO
in *Vandalia* L. IX. C. VIII. Huc quoque refero ex *veteri ordi-*
natione centenaria, tremendi supplicii executionem, in crimine
termini moti quondam sine *lictore*, & *carnifice* sumtam, ab AGA-
SONE, reo caput *aratro* desulcante. Verba ordinationis vetustæ
recitat CL. KRESS. de *privil. agricult.* S. II. §. 14. ** *Wo einer Marck-*
steine ausgrabet, dem soll man in die Erde graben bis an den hals,
und soll den nehmen 4 Pferde, die das ackern nicht gewohnet sind,
und ein pflug, der neu ist, und sollen die pferde nicht mehr gezogen
und der ENCKE, oder Treiber nicht mehr geahren, und der Pflug-
halter nicht mehr den pflug gehalten haben, und ihm nach dem hals
ahren, bis so lange er ihm den hals abgeahret hatt. Addo supple-
menti causa exemplum, recentius Anni MDX. quo molitor, qui
civitatis Erfurthensis, civis erat, reum quondam *infelici arbori*
suspendit, quod tanto notabilius est, quanto evidentius argu-
mentum constituit, nil *inhonesti* majores adhuc initio *seculi XV.*
in executione quæsiuisse; *professo carnifice* quantumvis tum tem-
poris jam noto. Exhibet istud ex MSCto historiæ de *seditione Er-*
furtensi Anni MDIX. IOHAN GOTLOB HORN. *Hand-bibliothec* p. II.
p. 188. Narratio est hæc: *Auf das menzische gericht ihr obrigkeit*
behielt, und doch nicht in einen schimpf gesetzt worden ware, hat-
ten sie nach einen henker getracht auf das allerfleissigste, aber kei-
nen bekommen mögen, der zuvor ein meisterstück, es wäre mit
scharfrichten, oder mit hengen bewiesen hätte, und verzoge sich
lange bis auf 2. stunden, ehe daß man ihn (Heinrich Keller) hinnaus
fuhrte, daß man noch keinen hencker hatte. Es hatte wohl einer
zugefagt

zugesagt den abend zu vor; aber er blieb auffen. Und zu letzt kompt ein MULLERKNECHT, der ließ sich hœren, wolte man ihm gute lohn geben, so wolte er Meister an ihm werden, da nam ihm das gericht an & denuo p. 191. Anno MDX. in vigilia Petri und Pauli hatt man den burgemeister Heinrich Kelner an den lichten galgen gehenkt in einen fuchsin Rock, der war grun purpur Ienisch tuch, und er was ein Deckenberr, und der obristen einer unter den 5 Rethen zu Erfurt, und man sagt das er gros geldt und gutt der stadt entwandt habe. Man hatt ihm mit 844. Wapenern zum galgen begleitet und ein BURGER zu Erfurt hatt ihm gehenckt.

§. XLII.

Ex quo vero ignominie opinio mentes majorum occupavit, Novissimis quoties gula condemnatis ad mortem frangenda, contigit, ut in temporibus peculiare munus abiret, certis personis non sine macula delegandum. Quo nomine hodiernum carnificibus, Scharffrichters utimur, ad flagra corporibus applicanda, aliaque supplicia capitalia sumenda specialiter cooptatis, & investitis. Quo tempore id in Germania, more veterum in exilium acto, in univsum factum fuerit, accurate definiri nequit. Alicubi maturius, alicubi serius, a jure vetusto desciverunt. Alibi iterum recepto carnifici, ut ex antiqua consuetudine suppetias ferrent scabini, & sic non omne jus vetustum protinus derelinquerent, juris fuit; prouti jura peregrina, quorum partus hæc mutatio est, alibi citius, alibi serius in fora penetrarunt. Ex seculi X. historia jam de nomine, & munere carnificis edocemur, ubi jussu OTTONIS II. Comiti Geroni per eundem caput amputatum fuisse, referunt DITMARVS apud LEIBNIZIVM Rerum Brunsvicensium T. I. p. 343. & MABILLON Act. Bened. ad sec. V p. 591. Sed adhuc sub judice lis est, an ab appellatione carnificis, illatio ad munus, sententiis capitalibus sumendis destinatum, & macula aspersum, valeat. Saltem stylo mediæ ævi vocabulum carnificis πολύσημον fuit, nec præcise executorem professum, eumque ignominiosum significavit. Neque hoc loco talem designari putarem. Rectius speculatorem, vel militem prætorianum, honestissimum officium gerentem, substituere mallet, quum ab hoc aliunde constet, jussu regis exacta suppli-

supplicia, sine turpitudinis nota. Sic *Præpositus Trevirensis Anno MLXVI. MILITIBVS* necandus objiciebatur HERM. CONTRACTVS p. 276. Et, cum *Heimeradus* ab *Abbate Hirsfeldensi* verberibus macerandus traditus dicatur PRAEPOSITO CARNIFICVM, in *vita ejus* §. 7. apud LEIBNIZ. *Rerum Brunsvic. T. I. p. 568.* non alius, quam cohortis *prætorie* antesignanus intelligendus est. Neque aliter accipio historiam, quam de *Friderico* comite a *carnificibus* truculenta morte necato, exhibet SCHATEN *Annal. Paderb. ad annum MCCXXVI.* his verbis: *Locus supplicii erat in colle, ante portam D. Severini, in quo columna circumposito theatro infami, erecta stabat, quo cum perventum fuit, dejicitur a carnificibus in terram comes, quibus singula membra securi, forte fustibus ferreis, frangenda comes obtulit brachiaque crura & dorsum sedecim ictibus confusa. Laceratum deinde corpus attractum funibus in feralem rotam, in eaque ad matutinas usque preces semivivus hæsit.* Enimvero vox *carnificis* recentioribus scriptoribus, quoties executorem poenarum designare volunt, tam est familiaris, ut in iis legendis cautione opus sit, ne vocabulo istoc decipiamur, sed in temporum, de quibus scribunt, indolem sollicite inquiramus.

§. XLIII.

Sec. XIV.

Certiora hodierni *carnificis* vestigia ex *Sec. XIV.* petere licet, quo in *Daniae* regno eundem notum fuisse, oportet. Nam inter gravamina Ordinum erga Regem, quæ exhibet ILL. DE LVDEWIG T. V. *Reliq. MSCt. L. II. N. V. p. 333.* imperii proceres, *carnificis* præsentia se conterritos fuisse, queruntur. Devenimusque, inquit, in rectam explorationem atque cognitionem, quod regia sua dignitas ad indictum conventum duos CRVENTOS CARNIFICES atque LICTORES, vestibus suorum satellitum, ne notarentur, vestitos ordinaverit, quibus, ubi intolerabilibus suis conatibus refragati fuissimus, in corpora, bonaque nostra inermia truculentam sevitiam violenter exercuisset nobisque forte non secus, quam pridem dominis episcopis, prelati, equestri ordini, communibusque vasallis sueciæ, ut supra ostensum, diram cenam, atque exitiales epulas præparando. Neque seculo XV. in civitate imperiali *Wormatiensi* incognitum esse id munus potuit, cum alias sub initio *Sec. XVI.*

Sec. XV.

frustra

frustra *suppetias*, lanioni in exequendo præstandas, *declinare* opus non habuissent senatores, quod tamen factum fuisse, supra monitum. Sub finem ejusdem Seculi lepida de *carnifice* exequente narratur historia in *Excerptis Sax. ex Monacho Pirnensi de Anno MCCCCXCVII.* apud MENCKEN. p. 1579. *in dem Dorffe hatte ein ochse einen man erstossen, der nach viel Unterhandlung vom HENKER öffentlich enthauptet.* Plane Sec. XVI. frequens est *men-* Sec. XVI.
tio carnificis. Nam Doctorem Bobezanium a *licitore* in quatuor partes divisum fuisse, narratur in *Chron. Erfurt. de Anno MDXIV.* apud EVNDEM p. 528. per quem alius, quam *carnifex*, ad id munus speciatim electus, intelligi nequit. Paulo post scripsit KAYSERSBERGERVS supra citatus, e cujus testimonio apparet, tum in *civitatibus* ordinarium *carnificem* jam exstitisse. Et CAROLVS V. in sua lege *imperiali* executionem concedit, *dem Nachrichter* simpliciter, certo ni fallor, argumento, neminem, quam hunc ipsum tum temporis commercio *executionis* se immiscuisse.

§. XLIV.

Eodem jure & *hodie* per universam germaniam utimur, teste *Hodie sem-*
experientia quotidiana, nec ullibi *judicibus*, aut *satellitibus* regiis per carnifex
cum carnifice amplius quicquam commercii in *exequendis* senten- executor.
tiis feralibus. *Vile*, ac sordidum hoc censent officium, a quo Simulque
honestiores quam maxime abhorrent, ne ex *contemptu* communi *ma-* maculatus.
culam quandam incurrant. Sed quæ causa sit odii, in patria con-
cepti, non adeo expeditum est. Certum quidem, in *patriis* le- Macula hæc
gibus tædium frustra quæri; sed *peregrinis*, nimirum *Canonico*, ex jure cano-
& *Romano* deberi. Cui vero ex his *primario* acceptum ferri de- nico.
beat, incertum. Sunt qui *canonicum* jus in partes vocant, cul-
pamque in *clerum* rejiciunt, quasi, hic nefas esse, delinquentes
occidere, laicis persuasisset, nec aliquem *ordine* suo, vel *tonsura*
dignum judicasset, qui hanc spartam profitebatur; *laici* vero, *cle-*
ricorum æmuli, non potuerint non contemnere, quos ne suo
consortio dignos quidem judicabant *clerici*, cum ex aliis, illos
mores suos ad horum judicium composuisse, constet. Nec mo-
mentis destituuntur, qui hoc ratiocinio incedunt. Cui enim
ignotum est, quanta zelotypia abominaverint, & procul habue-
H rint

rint patres ecclesiæ, quicquid sanguinis effusionem spiraret, usque adeo, ut ne honeste quidem supplicii capitalibus interesse quem posse, existimarent, quanto minus sententiam capitis *ferre*, aut ἀπέσως immane supplicium *perficere*. Diserte hoc dogma probat ATHENAGORAS in *Apolog. pro Christian.* Quos (Christianos) sciunt ne id quidem *sustinere*, ut vel *juste* quemquam *interimmi* videant, quisquamne his *objiciat*, quod aut homines *interficiant*, aut homines *devorent*? & TERTULLIANUS de *Idol. C. II.* *Homicidii introductio ostendit mihi lanistam ab ecclesia arceri*, eo, quod *crudellem rem faciat*, licet reipublicæ *læsæ non damnetur*. Rem *licitam* ergo esse, & legibus convenientem, supplicium sumere, non negat: verum non convenire pio, & probo christiano, adeoque aliam rem esse, secundum leges *politicas* recte vivere, & aliam, dignum *ecclesiæ*, & Christi membrum repræsentare; ab hoc tramite vero nimium quantum abesse, qui in *vitam* hominis quomodocunque debachantur. Unde fluxit dogma, ex quo a *clericatu* removebant, qui huius *ecclesiastici* criminis rei fuissent, *irregularitatem* eos incurrere rati, quæ est *primarium clericatus* impedimentum *conf. ILL. IUST. HENNING. BOEHMER, Iur. Eccl. L. V. Tit. XII. §. 12.* Eadem principia regustavit INNOCENTIUS III. in *c. 1. X. ne cler. secul. negot. se immisc.* & ut inveteratum de sanguine iudicium ad extremos usque limites porrigeret, artem *chirurgicam* clericis, velut *inhonestam*, & sine sanguinis humani *pollutione* vix exercendam, interdixit. Constitutio papalis huc redit, *ne sententiam sanguinis dicent, aut proferant, ne dum sanguinis vindictam exercent, aut, ubi exercent, intersint, vel litteras pro vindicta sanguinis destinandas dicent, aut scribant, ne denique ullam chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exercent, quæ adustionem, vel incisionem inducit.* Eousque processit clericorum philosophia, ex pia *primitivæ* ecclesiæ æmulatione, dedecus quærens in exercitio artis, reipublicæ non *noxie*, sed potius *utilis*, & ad conquirenda pro *salute* humana idonea media, necessaria. Neutrum negare poterant pontifices; interim, ut eo *sanctiorem* clericorum vitam instruerent, ministerium hoc in *laicos* relegabant, satis publico consuli, caussati, si per hos illud

illud explicaretur. Quis vero hoc rerum statu clerum de *licatore*, ac *carnifice* bene sensit? existimabit, quorum est *caput* secare, *membra* contundere, *virgis* sanguineis corpus ferire? Non melius sibi spondere potuerunt iudicium, quotquot *manus* quondam reis iniiciebant, quam, quod in *aequalem* sortem cum reliquis, de quibus paulo ante locutus sum, coniicerentur. Atqui *cleri* ad exemplum totus pene componebatur orbis. Hos solos dona *spiritus*, & *sapientiae* regulas in *pectore* reclusas habere credebant, eos imitabantur, instituta laudabant, & saepe plus, quam par erat, extollebant. Unde non potuit non *maculae* communis opinio propullulare. Et vix est, ut dubitem, per hanc doctrinam *prima* foedissimi muneris, *vilissimis* hominibus delegandi, iacta fuisse initia.

§. XLV.

Quicquid autem sit, non tamen eius efficaciae fuit *clerico-* Non tamen
rum regula, ut *sola* inveteratum morem exequendi, & cum ea solum debe-
 per tot Secula coniunctam *honestatem* probatam ex animis maio- tur clero.
 rum evellere, idque officium *maculosum* efficere potuerit. Aliud prorsus ratio *veterum* iudiciorum criminalium, ut supra ostendi, docet. Aliter iudicabant in *scholis*; aliter iterum in *foro*, nec quicquam vetustissimae consuetudinis sibi eripi patiebantur. Principium: *ecclesia non sitit sanguinem*, rarius observatum, eo usque, ut summi germaniae *Episcopi* contra id quotidie peccarent, ex *corrupta* licet *disciplina ecclesiastica*, quam in re simili deplorat autor *Chronici* apud GRYPH. de *VVeichb. Sax. C. XXVIII. Da begunten die Bischæffe vveltliche gericht zu haben, das dauchte damals vvunderlich manchen Man.* Nemo his ipsis avide magis exercitium iudiciorum criminalium captabat. Non puduit illos medio in bello supremi militiae *praefecti* munus obire, hostes *sauciare*, *ferire*, *prosternere*. MABILLON. *Act. Bened. Sec. III. p. 55.* ALBERTUS STADENDIS ad annum MCLXXXII. apud BOECLERUM p. 291. Quomodo ergo, quaeso! doctrina iuris canonici sola animos hominum occupare, eosque avocare ab *executionibus*, & carnificinam *dehonestare* potuit? quum cives destituerentur, qui vita, & *moribus* pro tuendis doctrinis iuris canonici,

eos anteire debebant. Et quum *Seculo XIII. & XIV.* vetus mos per *scabinos*, vel *honestissimum* quemque, supplicia sine *macula* fumendi, primas ubique teneret, iure *canonico* quantumvis iam diu in *germania* recepto; a me impetrare non potui, ut eius principiis *solum* hanc innovationem, & substitutionem officii *vilissimi*, quod hodie a *carnificibus* exercetur, tribuerem Tantæ si fuisset efficaciae *clericorum* traditio, *sanguinis* effusionem prorsus abhorens, cur non *citius* media per iudicia perrupit? cur per tot temporum decursus gulam a *iudicibus* frangi, sivit? Unde cavendum, ne iuri *canonico* hac in re plusculum tribuamus, exemplo *ZEPPERI ad LL. Mosaic. L. V. C. VII. n. 3.* & *PERTSCHII Inst. iur. can. §. CLXV. in not.*

Sed imprimis
receptioni
iuris Romani

§. XLVI.

Aliud ergo quid fuisse, oportet, quod paulo *maioris* esset ponderis, cuius præsidio inveteratae *consuetudinis* repagulum in *iudiciis* criminalibus perrumperetur, munerique *carnificis* executoris detraheretur *honestas*. Id vero frustra alibi, quam in iuris *romani* receptione quærendum, quæ ultimum pondus *novæ* opinionis, de *indecentia* executionis, attulit, ad formandum plene partum *immaturum*, quem solum ius *canonicum* hætenus nondum enixum erat. Ut adeoque *utrique* iuri, huic tamen *præcipue* maculam, *hodiernum* in foris serpentem, tribuant *B. THOMASIIUS in den Iuristischen Hændeln p. II. H. II. §. XIII. KRESS. comment. ad art. XCVI. C. C. C. §. I. n. 2. in fin.* Et prout hoc *sensim* erupit, ac in dies maiora cœpit incrementa: ita paulatim ab *uno* territorio ad *aliud* transiit dogma iuris *romani*: *carnificem dignum non esse, qui in concionem honestorum suscipiatur*. Discimus hoc non tantum ex *comparatione* principiorum, quæ ius *romanum* cum *hodierno* communia habet; verum etiam ex *temporum*, quibus id principium inductum est, ratione. *Doctrinam* quod attinet, hæc *eadem* prorsus est, ac illa, quam *hodie* hac in re profiteamur. *Romani* a *concionibus* publicis arcebant *carnificem*; *germani* ab *honestis conventibus* ac consortiis excludunt. *Romani civem* esse volebant; *germani*, tametsi ius *civitatense* non in dubium vocent, tanti quippe non ponderis, uti olim, e *collegiis opificum* tamen,

men, aliisque *sodalitibus* arcent. Romani non ex *dignioribus*, sed infima *face* plebis eum eligebant; germani *idem* plane faciunt. Romani eius *sordidum* volunt esse officium; germani peræque in *inferiorem* sortem coniiciunt. Paucis: utrobique *idem status*; eadem prorsus *officii* ratio, nisi quod alicubi *plura* ipsi ex moribus concredita, sorditiem muneris augentia. Præterea *temporum* ratio, quibus foris interesse coepit *carnifex*, originem maculæ evidenter firmat. Penetravit ius *Romanum* in fora germanica *sensim*, primo ad *scholas*, hinc vero ad *fora*, & quidem in universum ipso *Seculo XV.* demum, quamquam antea usum ejusdem *aliquem*, & *particularem* fuisse, alibi citius, alibi serius introductum, dudum ab aliis ostensum sit. Pari modo vox, & officium *carnificis* paulatim cognita esse, & male audire coeperunt, non *uno* eodemque tempore, nec in *universum* peræque. Superesse monumenta *vetusta*, cruenti *carnificis* mentionem facientia, antea ostensum. Et B. GVNDLINGIVS ad ff. tit. de his, qui notant. inf. Fur. patr. §. XIX. ex VALBONNASII *Historia Delphinatus* p. 8. notat, cives alicubi privilegio obtinuisse, quo minus *Burgensis* teneretur facere mutilationem, vel ultimum supplicium latronum, seu malefactorum, præcepto *Castellani*, vel alterius, nisi de sua processerit voluntate. Quod indubia, utriusque juris hinc inde serpentis, & animos quorundam a jure patrio declinantis, sunt vestigia. Rariora tamen ea sunt, nec ubivis obvia, plerisque opinioni semel receptæ tenaciter inhærentibus, & decorum in executionis ministerio quærentibus. Ex quo vero *universa* judicia civilia, & criminalia ius *Romanum* invasit, & penitus subegit, quod potissimum sub MAXIMILIANO, & successoribus contigit, opinio de honestate carnificinæ prorsus profligata, supplicia a scabinis vel plane non, vel parcius sumpta, novumque *carnificis* officium dedecori utique haberi coeptum. Unde *statuta* civitatum tum condita, cum ipsa *Constitutione Carolina* executionis ministerium non amplius a *scabinis*, sed *professo* carnifice exigunt, ut nulla *vetusti* moris vestigia, si, quod supra ex KAYSERSBERGERO retuli, quodque sub auspiciis imperii CAROLINI contigit, exceperis,

ris, in hanc temporum historiam cadant, per jus utrumque primum immutata: mox in *totum* deleta, atque profligata.

§. XLVII.

Rivuli hujus
maculæ ex le-
gibus & mo-
ribus germa-
niæ.

Hoc facto non potuit non ad justum, & principia jurium peregrinorum doctrina de *executione* poenarum capitalium componi, idque potissimum agi, ut, quicquid *dedecorum*, & *maculosum* vulgo habetur, eidem velut *proprium* tribueretur, & carnifex e classe eorum, qui vitæ, statusque *honesti* sunt amantissimi, ejiceretur. Redolent hæc principia plures Germaniæ leges *universales*, regionum *particulares*, locorum *statuta*, atque *consuetudines*, in quibus nonnulli rivuli medio ex hoc fonte deducti, honestatique, ac æstimationi *carnificum* invidiosi, supersunt. Sic namque, odium carnificum *recentiori* jure crevit, ut 1) peculiari *vestitu* illos distinguendos ab honestioribus, existimarent *Ordines Imperii*, ne præter cogitationem consortio eorundem alii sese immiscerent, sed solo aspectu cavere a quocunque commercio eo facilius sibi possent. Id clare sanxerunt in *Recess. I. de an. MDXXX. tit. Von nachrichtern: Es soll auch ein iede obrigkeit ein fleissiges Einsehn thun, daß sich die Zuchtiger, Nachrichter, und Feldmeister, oder Abdecker mit ibrer KLEIDUNG tragen, damit sie vor andern mögen erkandt werden.* Quod quamvis in plurimis locis non receptum; sunt tamen *quædam* germaniæ civitates celebriores, quæ vestitum *discolorem* carnifici decernunt. Etiam 2) apud exteros hoc invidiæ monumentum superesse, testatur MATTHAEI *de nobil. L. II. C. XXVII. p. 447.* carnificique togam *albam*, vel *rubram* a civitate *Ultrajectina* ex *actis de An. MDXXII.* decretam esse, refert. Alibi 3) ut de *Tholosanis* testatur BODINVS *de republ. L. III. n. 361.* tantopere aspectum ejus horrent, ut indignum prorsus censeant, in *urbe* habere domicilium, imitati hac in re *romanos*, apud quos per leges *censoarias* carnifici domicilium *extra urbem* parandum erat. *Gemini* his sunt mores civitatis *Basileensis*, ubi locus, quem is inhabitat, *clivus carbonarius* vocatur, ceu refert VRSTISIUS in *Epist. hist. Basil. pag. 152.* Nec major 4) apud *Belgas* prærogativa; quibus tamen sufficit, si se abstineant a *familiari* consortio, si nec adeant, nec colloquantur,

tur. Nam nec cibum fumere, nec potum cum eo, ulli honorificum, teste ANTONIO MATTHAEI *de jure glad. C. XXXVIII. n. XV.* Quid? quod 5) alicubi justis *exheredandi* causis accenseatur, quoties liberi ad *carnificinam* accedunt, ubi cautum in *Reform. Noric. de anno MDLXIV. Tit. XXIX.* cujus clausula concernens est hæc: *So die Kinder ein leichtfertig unehrlich leben, und wesen fuhren, und da sie frauen wirth, oder wirthin, NACHRICHTER, gauckler, oder dergleichen wurden.* Nec 6) denique ignorare possumus CAROLVM V. morem sententiam per carnificem *publicandi*, velut *judicio ignominiosum*, fustulisse *art. CCXVIII. C. C. C.* præterea 7) communem hanc esse sententiam, ut *carnifici* locus assignetur inter hos, quos patrio sermone: *Verschmæhete Leute* vocamus, uti sunt lictores, spurii, infideles, & id genus alii. Docet hoc WEHNER *obs. pract. hac voce* plenius.

§. XLVIII.

Nescio autem, an stateram transiliant, nimisque rigide, ac Non tamen injuriose de conditione *carnificis* sentiant, qui *infamia* laborare *carnifex infamis* est. volunt eundem, promptique sunt, in effectibus malignæ famæ *mis* est. conjunctis, ipsi applicandis. Ita prorsus sentire videtur CARPZOVIVS *pr. crim. qu. CXXXXII. n. 56.* carnificemque diserte *famosum* vocare non dubitat, motus rationibus, ex jure Romano petitis, quod foro, ac urbe eundem carere jusserint Quirites; mox tamen in sequentibus stilum vertit, sententiamque suam de sola *macula levi* explicat; imo mentem adhuc clarius prodit *decis. XVIII. n. 12.* asserens, officium quidem, cui præest, per se *infame* non esse, eundem tamen ob *perditos* mores *ignominiosum* haberi. Parum ab hac sententia recedit doctrina LYNKERI, personam, & officium distinguentis, atque hoc quidem non *infamare*, illam vero a contemptu, & *macula* non prorsus *absolvi*, conjicientis *Resp. CXCI. n. 16.* Paulo acerbiori strictura personam carnificis prosequitur ZAHN. *de jur. munic. C. XXXIII. n. 5.* rotunde pronuntians: *pro infami eundem omnium judicio haberi, tam propter connexa quedam ejus officia, quam quod ex antiqua lege censoria nemo ex civibus Romanis carnifex esse, aut in urbe domicilium habere potuit. Denique quod de jure canonico irregularitas & infamia quedam ex*
quovis

quovis contrahatur homicidio, adeo, ut tam juste nemo hominem occidere queat, quin aliquid labis, & notæ contrahat. conf. HAHN. ad Wesf. T. de his, qui not. inf. n. 2. Neque ab hac sententia alienæ esse ipsæ imperii leges, sed potius eidem suffragari, videntur. Ita sane quondam *Reform. Pol. de anno MDLXXVII. tit. XXXVII.* accepit illustre quoddam collegium, ubi, postquam *molitores, opiliones, balneatores &c.* nominatim *famæ* restituerent ordines, mox ab hac juris novi dispositione excipiunt *levioris notæ* opificia, inque his jus pristinum, hoc est, *tædium, sorditiem ac maculam* servant. *Was aber, ajunt, ausserhalb der ietzigemeldeten gemeine handwerker belanget, in denen wollen wir der obrigkeit ordnung und satzung nach eines ieden landes gelegenheit zu machen hie-mit befohlen, und aufgeleget haben.* Quibus verbis *carnifices* quoque comprehendi, tanto fidentius quidam asserunt, quanto minus in antecedentibus, quæ his ultimis verbis limitantur, eorum mentio facta, de iis vero hac occasione plane non cogitatum fuisse, vix probabile sit, postquam in *Recess. Imp. de anno MDXXX* respectu eorum non sine *labe* quid disposuerant ordines *Vid. B. THOMAS. Juristische hændel p. II. H. II. p. 190.* Atque his, similibusque traditionibus debentur aliæ plures remotiores *conclusiones*, quas inter non ultimum tenet locum, qua his, qui *fiducios* dirigente *carnifice* experti, infamia eo ipso aspergi, strenue defendunt.

§. XLIX.

Dissentientibus occurritur.

Verum enim vero, quantacunque demum specie constet istiusmodi argumentorum series; non tamen eousque valere censenda est, ut, de qua quæritur, *infamiam*, vel officio, vel personæ *carnificis*, qua talis, inurat. Infamia enim turpissimarum, *legeque* interdictarum actionum consequens proprium, imo ex genere *pænarum* est §. 2. *I. de offic. jud.* quæ utique *delictum* aliquod antecedens præsupponit. Tantum autem abest, ut *carnificis* ministerium rem *illicitam*, reprobata, aut *pæna* aliqua dignum constituat; ut potius ad recte faciendum, justitiamque contra improbos legum corruptores exercendam, comparatum, atque necessarium sit, nec magis *ignominiosum*, quam aliud quodcunque ad

ad perquirenda, ac punienda malevolorum delicta destinatum officium. Et quænam, quæso! legis dispositio his unquam *famam* detraxit, officiumque *ignominiosum* esse iussit, sine qua aliquem notare, summum nefas est. Quicquid ex jure *Latiali* de carnifice parum bene sentiente, pariter ac Germaniæ legibus vulgo huc trahitur, nullius ad probandam quæstionem ponderis, aut momenti. Nec enim omne, quo *pudor*, ac *decorum* offenditur, *ignominiam* parat *l. 20. ff. de his, qui not. inf.* nec *gravata* quævis *opinio* illæ læ existimationi quicquam detrahit, *L. 25. C. ad L. Ful. de adult.* multo minus effectus *famæ civiles* in dubium vocare apta est. Opiliones, tonsoresque infamia *vera* quondam in germania laborasse, quis dixerit? *gravatam* fuisse *opinionem*, & *maculam*, rectius opineris. Qua ergo ex ratione in deteriorem sortem conjiciendi *carnifices*, quorum nequidem clare mentio ibidem injecta? Nec magis distinctio inter *officium*, & *personam* carnificis effecta rem conficit. Sed tota, quanta est, docet, rem in *logomachiam* abire. Id enim est, quod urgemus, carnificem *qua talem*, & propter ministerium sordidum, *infamia* haud aspergi, nec effectus *civiles* amissæ existimationis experiri. Perditum *vitæ* genus alioquin gerat, qui carnificinæ præest, *maleficiis* sit celebris, & quascunque actiones *famosas* suscipiat: Id ipsi *ignominia* esse, non nego; sed hanc incurrit, quatenus *perditæ* vitæ homo, non quatenus *carnifex* est, nisi contra jus & experientiam omnes omnino *lictors* consimilis vitæ perditæ, ac probrosæ esse, vel esse debere, dixeris. Conficitur ergo, carnificis odium ab *infamia* prorsus esse remotum, neque hanc aliter ei cohærere, quam si ex *accidente* is ipse se alio quodam scelesto, ac infami vitæ genere contaminaverit, in quam sententiam pedibus eunt FROMM *de lev. not. mac. §. XXII.* BERNEGGER in *dodec. l. ad Tacitum qu. XI.* BODINVS *de jure circa infamiam §. XVI.* MAURIT. *Conf. Tubing. VIII. N. XXVIII.* WILLENB. *de delinquent. condemn. ad manus carnif. §. V* & quem primo loco nominare debuissem, B. STRYKIVS *Vf. M. tit. de his, qui notantur infamia §. IV.*

§. L.

Tantum ma-
cula laborat.

Gravior doctorum est concertatio, *macula* quadam vere laborent, ob quam e *honestorum* virorum sorte pellendi sint, nec ne? De quo ut eo accuratius iudicium ferri possit, vera *maculae* notio ante omnia eruenda. Dicitur vero *levis notae macula* secundum communem doctrinam, *quae opinione honestorum virorum ob defectum legitimorum natalium, aut sordidum vel abjectum vitae genus, aut mores, & actiones non dolosas quidem, ab honestate tamen recedentes, inuritur* ILL. HEINECCIUS de *lev. not. mac.* §. XXVIII. Fundamentum ergo ejus quærendum in *contemptu publico*, ex quo quis ita abjectus redditur, ut intimiorem, frequentioreque conversationem cum eo fugiant, quorum aliqua est *existimatio*. *Vanas* enim *populi* voces non audiendas esse præcipiunt, IMPERAT. in *l. 12. §. 1. C. de pæn.* Quæ cautio, si qua in re, hac certe in doctrina albo notanda lapillo, quum ingens sit eorum numerus, quos *inepta* vulgi opinio maculatis intermiscet, notante ILL. LEYSERO ad *ff. Sp. LII. n. VII.* Rationabilem præterea oportet esse causam, ob quam quis maculosus habetur, quia sine *ratione* honestiores, & prudentiores nemini *ultimum*, vilemque locum assignaturi præsumuntur. Quænam autem causæ huc pertineant, ex indole, & *moribus* cujuscunque civitatis petendum. Negari tamen nequit, corrupto nostro *Sæculo* velut proprium esse, quod plures præter meritum *existimationis* externæ *dispendium* patiantur, odio *plebis*, sæpe altiores, & cordatiores numero vincentis, iniuriis contra eos æstuante. Unde est, quod quidam *levi*; alii iterum *leviori* macula laborent, prout *gradus* sunt odii, contra hunc, vel illum concepti. Ad *carnificem* ut propius accedamus, & dicta applicemus, ex jure *romano* certum est, *macula* eundem fuisse aspersum, cum, quod inter *peregrinos*, non civis esset; tum, quod suppliciorum *vilissimis* generibus vacaret. Hodie non peregrinus, sed *civis* est, nec solus *delectus* suppliciorum ipsi obest, dum pro more *omnes* omnino sumit poenas capitales, corporisque afflictivas. Multo minus oggeri potest, quod vulgo non justitiæ studio, sed *innata* quadam *truculentia* in reos sævire soleat, uti existimat DAMHOVD. *pr. crim. C. XLII. n. VI.* Hoc enim non

non perpetuum muneris, sed *personæ* nonnunquam accessorium, imo quam sæpissime *vane* opinionis hominum, aspectum carnificis nimis extimescentium, est commentum. Neque tamen propterea omnis omnino vulgaris odii ratio cessat, uti quidem visum SCHERTZIO, qui eum ab omni macula absolvit, teste THOMASIO c. l. p. 186. Enimvero profitetur munus, quo *vincit, verberat* famulos nebulones, & gravissimis *criminibus* conspurcatos, *infamissima* de iis *supplicia* immediate sumit, manusque his *injicere* tenetur, quos *turpissimis* moribus notabiles esse, constiterit. Hæc omnia honestiores fugiunt, & amoliuntur quam maxime. *Opinionem* hominum hic multum valere, concedo; verum hæc maculam non destruit, quæ, cum *contemptum publicum* pro fundamento habeat, ex hominum *opinionem* incrementa capiat, necesse est, dummodo non sit *infimæ* plebis, sed eorum, quorum aliquis in civitate est *valor*, & quædam *honestatis* professio. Eademque macula insigne augmentum capit, si aliunde munus *sordibus* coinquinatur, quod fit, si more quorundam locorum simul *latrinis* purgandis, *excoriandisque* animalibus mortuis sunt destinati carnifices. Quæ officiorum genera quidem non minus, quam *executio* poenarum capitalium, sola hominum *opinionem* dehonestantur, & vulgo a quolibet pro *spurcissimis* habentur, in se vero nihil turpitudinis habent, nisi quis artem secandi cadavera hominum, quam *anatomie* vocabulo designamus, sordido, hominique ingenuo parum convenienti officio quoque accensere malit. Quicquid sit, *opinionem* hominum *leges imperii*, parum honeste de carnifice sentientes, suffragantur, quemadmodum supra ostensum; eoque fit, ut, qui *legibus*, ac *moribus* abjectus est, eundem ICTi non dubitent sub palliamento *levis notæ maculæ* ab honestorum hominum tribu arcere. ANT. MATTHAEI *de jure glad.* p. 654. WILLENB. cit. l. FREHER *de infamia* L. III. C. XXIII. n. 2. 13.

§. LI.

Ferri ista quodammodo possent, si in his subsisterent ICTi, Quæ nec ad nec nimis in *extendendo carnificis* odio vagarentur, quum hæc, viduam nec quæ de ipsa *persona* carnificis proposui, non omni plane destituantur ratione; Sic vero tædio semel concepto tantopere indul-

ad liberos transit.

gent Icti, ut, nescio, utrum *laudis* captandæ gratia, in defendendis *novis* opinionibus, an, ut omne omnino *virus* in hoc iustitiæ sanctissimum munus evomant, notam istam ad *alios* quoque, quorum quaecunque cum carnifice est *commercium*, transferunt, eosque existimationis naufragii participes reddere fatagunt. Quod ipsum efficit, ut, quum *gravium* virorum iudicio pollere apud plerosque existimentur Icti, maculam, quæ officio *sordido* propria esse debebat, *alii* plures præter meritum incurrant, & de *existimatione* sua actum esse, sentiant. Quis enim crederet, esse Ictos, qui maculam ad *liberos*, vel *viduam* carnificis porrigunt, eamque non secus, ac contagiosam luem, hos inficere existimant: adeo ut *connubium* cum his initum probrosum pronuntient? Sunt tamen omnino, *opificum* consortio indignos judicantes, quorum tale connubium esse constiterit. FROMMAN. cit. l. §. XXXVIII. HAHN ad WESENB. tit. de his, qui not. inf. n. 2. Quod, quamvis cordatiorum Ictorum iudicio *iniquissimum*, & ab omni prorsus *ratione* alienum sit, tam facile tamen id a maculæ hujus promachis persuadetur plerisque, ut de eorum *existimatione* actum esse videatur. *Liberorum* carnificis causam agere, non sine indignatione vulgaris doctrinæ, suscepit ILL. WERNH. p. IV. obs. 107. & STRAVCHIUS de coll. opif. th. LXXXV. eosque ab omni macula absolvit, quibus *naturalis* ratio suffragatur, secundum quam probrum parentum *liberis* præjudicare, iniquum est. Vid. Decretum Gratiani dist. LVI. per tot. MAVRITIUS cit. l. n. XXIX. Quin eadem quoque de *vidua* lictoris, vel carnificis senserunt eandemque ducentem perperam a collegio *opificum* excludi posse, propugnarunt RICHT. p. II. dec. LXXX & CARPZ. dec. XVIII. Sed quotidiana experientia testatur, quot motus, perversaque iudicia huiusmodi connubia turbent, in qua corruptela multi, quibus

de meliori luto finxit præcordia Titan

sibi tantopere placent, ut ab *honoribus* sacris, ac profanis ne dicam *opificum* collegiis, arcendos longissime, putent, istorum matrimoniorum appetitores. Et quid de his, qui *tormenta* sustinuerunt, dicam. Non mihi res est cum *fontibus*, scelestoque vitæ genere inquinatissimis; hos enim vitæ ratio, & turpitudine factorum

etorum merito gravat, etsi *fidiculos* non sustinuerint. Verum nec *innocenter* tortis quidem, quorum afflictioni novam non addere, sed quavis ratione ex regulis amoris eis subvenire deberent, vulgo parcent, nec locum inter *honestiores*, & publica *sodalitia* concedunt, quasi labes indelebilis sit, sub manibus *carnificis* fuisse. TABOR *de tort. C. V. §. XXVII.* LYNCKER *Resp. CXCI. n. IX.* Nec melioris notæ sunt, qui arctiorem *conversationem* cum carnifice probrosam putant, cum CARPZ. *quæst. CXXXVII. n. LVIII.* carnificibus in *templis* separata a reliquo coetu fidelium, *sedilia* assignant, cum SCHILTERO *Inst. jur. can. L. VII. Tit. VII. §. VII.* aut communionem *S. cænæ* negant, quasi vero ipse spiritus *carnificum* pollueret obvios, & aërem, qui nos ambit, pestilenti quodam *fidere* afflaret, ut recte ratiocinatur ILL. HEINECCIUS *cit. l. §. XXIX. conf. STRYK. cit. l.*

§. LII.

Sufficiant hæc de nimia *maculæ* extensione. Sed de ipso Carnifex re-
carnifice rectius, utrum *dignitatis* vel commercii *opificum* sit ca- pellitur a di-
 pax? disputatur. Hunc ad unum omnes ordinum *sacrorum*, & gnitatibus.
profanorum expertem esse, rotunde pronunciant. Nec mirum, si de *sacerdotii* officio quæritur, quandoquidem jus canonicum nec artem *chirurgicam*, ne dum hoc *sordidi* officii genus inter clericos tolerat, sed, quos hoc ipso coinquinatos esse constiterit, *irregulares*, hoc est, *canonicæ* habilitatis expertes pronunciat, cujus principia in nostris consistoriis passim sequuntur, præsertim in hac inhabilitatis specie, ne muneris *prærogativa* persona tantopere *maculata* dehonestetur. Idemque vulgo de muneribus *profanis* iudicium concipiunt, quorum tam sancta est administratio, ut nemini ad ea pateat aditus, nisi quem boni *mores*, & *generis* celebritas commendant. Quod uti de *spuriis* dubio caret omni, ceu late deduxit HEIGIUS *p. I. qu. XXI.* ita ob eandem, si non maiorem rationis paritatem ad *carnifices* transferendum est. Quam enim Romani personas *maculatas* procul arcerent a *publicis muneribus* *l. 2. C. de dignit.* quis Germanos, principia illorum hac in re adoptantes, tanta animi levitate esse crediderit, ut tam *parvi* fecerint reipublicæ suæ administrationem, in distri-

buendis *muneribus* STRVV. *Ex. VII. th. XX.* *Commercium, & conversationem* qualemcumque cum carnifice præter meritum aliis fraudi esse, supra ostensum. Sed longe major ratio *munerum* collationi obstat, quam ita adornari, oportet, ne antecessoribus officio *sanctis* sit dedecori, collegis etiamnum *gerentibus* probrofa, successoribus denique perpetuum ignominiae monumentum. Et *arctior* utique cum aliis honestis nexus ex *muneris publici* administratione promanat, quam, qui solam *conversationem* comitatur, tanto *sanctius* colendus, quanto certius, nil magis *utilitati* publicæ, & *justitiæ* administrationi obesse, quam si maculatis, qui nunquam non ad *vitia* solent esse proni, patet accessus. Hæc ipsa causa quondam fuit, tot, tantorumque abusu, in *iudicia Westphalica* invectorum, quorum maximum cumulum huic *focordiae* deberi, conqueritur ERDWINVS ERDMANNVS *Chron. Osna-brug. apud MEIBOM. Scriptor. Rer. Germ. p. 198.* postquam nimirum passim pessimus mos irrepserit, inter *scabinos* cooptandi detestabili *turpitudine*, vel illegitimis *natalibus* notabiles, pessimisque *moribus* conspicuos, quippe qui, quum de existimatione sua, facto ita ferente, actum esse sentiant, nil prius, nilque antiquius habere solent, quam si ima immiscere profundis, & ad quævis obscœna, ac illicita totos sinus pandere possunt.

§. LIII.

Nec non collegiis opificum.

Nec magis inter *opifices* locum carnifici assignant nostrates, cum ob *privilegia*, quibus ea in re fruuntur, tum ob *mores* in universum receptos, quorum opifices adeo sunt tenaces, ut nihil non audere soleant contra hos, qui circulos eorundem turbare, & opificium *dehonestare* tentaverint. Non nudiù tertius hæc opinio invaluit in Germania, sed vetus persuasio fuit, opificia a personis *infamibus*, & *maculatis* oportere esse libera, usque adeo, ut nec *carnificibus*, nec *filiis* quidem eorum, quasi jam a *nativitate* pollutis, locum concedant BEYER *jur. opif. C. V. & VI. & Spec. jur. Germ. L. I. C. XV. §. XII.* Postquam enim *servi* manumissi in *civitates* quondam concederent, & certis *sodalitiis* adscripti, jura *collegii* publice probati, consequerentur, omnibus viribus pro manutenenda *honestate* semel accepta laborarunt, effecerunt-

ceruntque, ut, sceleratis, ac *maculatis* obstrueretur via, ut ne accederent ad *sodalitia*, aut jam admissi expellerentur. Orta inde paroemia: *Was unehrlich, können die Aemter nicht leiden, vel, die Aemter und Zünffte in denen Stædten müssen so rein seyn, als wann sie von denen Tauben gelesen* HERT. *parœm. L. I. p. XIV. p. 417.* Hac philosophia semel imbuti, ubique obtinuerunt, ut *statutis*, ac *privilegiis* suis hæc infereretur clausula, ne collegii jura iis, quorum *macula* quædam undecunque contracta, concedere cogerentur, sed *honestatem* sartam, tectamque servare possent. Eoque jure etiamnum hodie fruuntur in arcendis quemadmodum omnibus *maculatis*, ita in specie *carnificibus*, nisi deposito officio codicillis imperialibus labes deleta, & fama *plenissime* restituta. Quo more Germani prorsus adversantur *Romanis*, penes quos artes *sellulariæ* non nisi *servis*, *libertinis*, aut *inquilinis* communes, qui, cum ipsi, quos *sordem* ac *facem plebis* vocat CICERO *ad Attic. L. I. ep. XIII.* nullo loco haberentur, non apparet, quo jure macula adspersos ab opificiis, & artificiis remove potuerint. Unde nec jus *collegii* publici, & *honesti* *sodalitii* ipsis quondam, uti apud nos tributum, sed abjecti & nullo loco conspicui, quotquot opificiis vacarent. Quod, nescio an cui magis, quam *Græcis* acceptum ferendum, qui in *voluntaria servitute* agere opifices censebant, sordidos quippe, & nullo *honestatis* cultu condecoratos.

§. LIV.

Majoribus dubiis implicata est quæstio: utrum carnifex heres institutus *querela inofficiosi* instituta, a fratre præterito repelli possit? De jure Latiali quidem assertio ejus extra omne videtur positum dubium. Sive enim *statum* ejus, sive *ministerii* indolem respexeris, *levi* utique *macula* laborabat, ob quam fratribus, vel fororibus præferri, indignus habebatur. Non enim erat *civis*, sed *peregrinus*, & sic ne quidem capax *hereditatis*. Præterea suppliciis, iisque *turpissimis* sumendis destinatus, & sic hac parte *vilioris*, ac deterioris conditionis, quam *lictores*, & *milites*, non nisi *honestæ* supplicia regulariter exsequentibus. Quæ rationes efficiebant, ut superior discedere quondam posset *frater*, *querelam* adversus eum instituens. Neque alia *ICTis* in Germania stat

Locum facit
querelæ in-
officiosi.

senten-

sententia. Licet enim *peregrinis* accenseri proprie nequeat; tali tamen *macula* laborat, quæ ipsum inhabilem reddit, quo minus ad *sodalitia* honesta adspirare possit, qui contemptus ad fundandam querelam sufficit, per *l. 27. Cod. de inoff. testam.* Neque turbare quem debet, quod nota, qua aspergitur, solis hominum *opinionibus* debeatur, quum omnis *macula*, & privatio existimationis, ex ea hodie repetenda sit: licet hac ipsa non nunquam civibus plus æquo detrahi, non diffitear, ut plangendi tantum sint, quos fortuna in hanc sortem, coniecit, ut ambire teneantur ministerium, *probro* aliorum expositum, in se vero tam *honestum*, quam *necessarium*. Quibus cum *leges imperii* suffragentur, non dubitant plerique, contra hos æque, ac infames quoscunque querelam porrigere, ceu docent DONELLVS *Comm. L. XIX. C. XI.* RITTERSHVSIVS *ad Nov. P. V. C. XIII. n. XIV.* FROMMAN. *cit. dissert. §. LI.* Quumque querela inofficiosæ *dotis*, & *donationis* cum hac ipsa actione, ejusdem sit conditionis, evenit, ut eandem prorsus sortem experiatur *carnifex*, quoties *donatione*, vel *dote* inofficiose in ipsum collata, fratres a defuncto læsi deprehenduntur PEREZ *in l. fin. Cod. de inoff. donat. n. 2.* BRVNEM. *ad l. un. C. de inoff. dote.*

§. LV.

A testimonio
male repellitur.

Quamquam vero hæc omnia ferri possint, nec fundamentis prorsus destituantur; ab omni tamen ratione alienum esse puto, quod, cum *maculatis* in genere, tum *carnifici* in specie *testimonii* dictionem, & *fidem* plenam in judiciis in dubium vocare soleant. Ea sane est opinio STRUVII *Exerc. VII. th. XX.* HAHNII *ad Wesenb. tit. de his, qui not. inf. n. VIII.* Quam parum autem juris rationi congruat, nemo non videt, qui paulo penitius fundamenta *fidei juridicæ*, testem admittentia, vel repellentia, pensitaverit. Repelluntur non alia ex ratione, quam si testes *veritatem* dicturi haud præsumuntur, sive ob peculiare motus, & *affectus*, sive ob proprium *interesse*, sive ob *infame*, & improbum vitæ genus, cui nil proprium, & magis commune, quam *injuriam* inferre, linguam *venalem* habere, quibusvis *vitiis* indulgere & generatim talibus *moribus* præditum esse, quæ ad *scelera* ac *mendacia* ordinarie

narie in vita humana solent seducere. Hæc, inquam, *suspectam* fidem faciunt, non *natalium*, & *officii*, etiam *sordidissimi* ratio, quam diu sine *scelere* exerceri potest. Quod cum in carnificinæ ministerio indubium sit; nulla ratio adest, ex qua de *testimonio* carnificis, qua talis, dubitandum. Neque obstat, quod *ICtus* in *l. 3. pr. de test. notatos*, & *reprehensibiles* repellat; nam hoc de aliis, quam qui *scelesti vitæ genere*, & sic *malis moribus* tales sunt, accipi nequit. Uti ergo *spuriis* vitam *honestam* agentibus, fidem non detraho; ita quoque *carnificem* bene moratum, & vitæ in-temeratae studiosum, testem *omni exceptione majorem* esse existimo.

COROLLARIA.

1. Mater non tenetur præcise liberos exheredare, sed potest eosdem præterire, non obstante Nov. CXV.
2. Valet transactio super relictis in testamento, tabulis licet non inspectis.
3. Nulla dantur indicia, ex quibus quis poena ordinaria afficiendus est.
4. Poena ordinaria in veneficio locum habet, licet alteri tantum quoad corpus nocitum per art. CXXX. C. C. C.
5. Augmentum Nov. XVIII. ad quartam D. Pii, impuberibus arrogatis debitam, non pertinet.
6. Frustra increpantur *ICti*, quod in casu procurati abortus capitale supplicium dictent.

CLARISSIMO DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

P R A E S E S.

Laudo institutum TVVM, quo absoluto studiorum
TVORVM cursu, ad altiora tendis, & gradum
Doctorem ab ordine nostro TIBI conferri cupis. Hoc
enim est præmium, quod sperare possunt certissime,
qui debita ἀρετὴ jurisprudentiæ operam navarunt.
Eam spem TV tibimet ipsi facillime facere poteras,
quum non ignorares TE nihil, quod diligentem juris
studiosum decet, cum in Viadrina, tum in hac ipsa
Academia, omisisse. Unde nec Ordo noster dubi-
tavit, petitis TVIS annuere, TIBIQUE, superatis exa-
minibus, eum in finem cathedram aperire. Quam,
quum me comite ascensurus, & thema non vulgare,
sed curiosum, & in quo discutiendo eruditionem
TVAM prodis, defensusus es; non potui, quin TIBI
ea propter hac epistola ex animo gratularer. Faxit
TER SVMMVM NVMEN, vt omnia TIBI in posterum eve-
niant fausta, ac felicia. Vale, CANDIDATE CLARISSI-
ME,

ME, & quum ad penates veneris tuos, disciplinæ nostræ, ac Professorum, quibus indivulsus hæstisti comes, crebro recordare.

Sonnet.

Du hat Verstand und Fleiß den rechten Weg gelehrt
Der Themis Ehren-Sitz mit Ruhme zu besteigen,
Drum muß die kluge Welt auch ihren Beyfall zeigen,
Da Dich der Väter Hand mit Sieges Cronen ehrt.
Wen so, wie Dich, mein Freund, kein irrer Bahn be-
thört,
Macht sich des Glückes Gunst und Folgerung zu eigen,
Was Wunder, daß aniekt der Mißgunst Lippen schweigen,
Wenn Deine Fertigkeit die besten Wünsche mehrt.
Ja fahre ferner fort: Dir wird Dein edles Wissen,
Die saurgewordne Müß schon mit der Zeit versüßen,
Wenn Deine Vater-Stadt den Theuren Vaters Geist
Erst in der Nähe wird an Dir bewundern können,
Und Dich zu ihrem Dienst am würdigsten wird nennen,
Daß, wenn der Vater ruht, Du Dessen Leben seyst.

Hiermit wolte dem gelehrten Herrn Verfasser
dieser Disputation zu rühmlichst erlangter
Doctor-Würde gratuliren, und sich zu
ferneren Freundschaft empfehlen

Desselben

ergebenster Freund und Diener

Ernst Ephraim Eberti,

Opp. LL. stud.

Ster hast Du, Edler Freund, den wohlverdienten Huth:
 Die Themis meynt es doch mit ihren Söhnen gut,
 Sie übt sie zwar vorher, durch lesen, sitzen, wachen
 Sich mit dem Ulpian genau bekandt zu machen,
 Hier führt ihr kluger Fleiß nach Rom und Griechenland,
 Hier macht sie ihrer Schaar das Alterthum bekandt,
 Hier zeigt sie, was sie noch im Schutt von Rom verehret,
 Zwölf Tafeln voller Recht und Billigkeit und Lehre;
 Wie ein Justinian den Lastern Strafen setzt,
 Die Tugenden belohnt, das Recht nach Weisheit schätzt,
 Was der Druiden Wiß den tapfern Teutschen giebet,
 Das wird von ihr gelehrt, gezeigt, geprüft, geliebet:
 Und wer die muntre Brust mit Nachdruck, Ernst und Fleiß
 In diesen Lehren übt, trägt den gesetzten Preis
 Mit Ruhm und Lust davon. Freund, Du kanst solches zeigen,
 Wir sehen Deinen Fuß auf jene Stufen steigen,
 Wohin kein Faulheits-Knecht, kein Kopf voll Heyel tritt.
 Nimm nun den treuen Wunsch von Deinem Freunde mit:
 Die Fürsicht wolle Dich in Lieb und Segen leiten,
 Und Deine Wissenschaft mit Glück und Ruhm begleiten.
 Es scheint, als wäre ich Dein abgesagter Feind,
 Jedoch auf kurze Zeit. Dein Dir ergebener Freund
 Will Deine kluge Schrift zu Deinem Ruhme tadeln,
 Wie so? Mein Widerspruch, wird Deine Weisheit adeln.

Mit diesen geringen Zeilen wolte sich bey dem
 hochgeehrtesten Herrn Doctoranden in
 beständigem Andencken erhalten ein erge-
 bener Freund und gehorsamer Diener

Johann Friedrich Dreyßig,

Opp. LL. stud.

Böhmer, Johann Samuel Friedrich <<von>>,

Diss. inaug. hist. iur. de executionis poenarum capitalium honestate

Hala 1745

4 Diss. 3146,20

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10956999-6

VD18 14856107-001